National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4
National Library / Bibliothèque Nationale
JAN 18 1985
NEWSPAPER DIVISION / DIVISION DES JOURNAUX

B103/b/4/5

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 2 (3115) XXXIV aastakäik

Teisipäeval, 8. jaanuaril 1985 — Tuesday, January 8, 1985

Üksiknumbri hind 70 senti

Eesti Maja uusaasta vastuvõtul saabus uus aasta Andres Raudsepa lauluga teda saatva V. Gustavsoni orkestri saatel. Foto: Vaba Eestlane

Nõukogude raketi eksilend

N. Liidu rakett lendas üle Norra ja langes siis alla Põhja-Soomes

OSLO — N. Liidu tiibrakett, mis tuli statud Barentsi merel olevalt allveelaevalt lendas reedel, 29. detsembril üle Norra ja tuli alla Põhja-Soomes, teatati Oslost.

Soome kaitseministeerium ja õhujõud kinnitasid, et „üks lendav objekt" oli tunginud nende õhuruumi ja kadunud Inari järve juures Põhja-Soomes, N. Liidu piiri läheduses. Soome ei olnud identifitseerinud objekti, vaid ütles, et nad katsuvad seda selgitada, kuid Põhja-Soome polaarvööndis olev alaline öö takistavat uurimist.

Norra kaitseminister ütles, et nende radar avastas raketi, mis tulistatud N. Liidu allveelaevalt Barentsi meres, Skandinaaviast põhjas, kus just N. Liidu laevastik manöövreid pidas.

Norra kaitsejõud ütlesid, et objekt identifiitseeriti nende poolt kui tiibrakett nii oma suuruselt kui ka kiiruselt.

Norrakail oli informatsiooni, et see tuli alla Soomes.

Raadio teatel Põhja-Norras asuva Pasvikdaleni küla elanikud N. Liidu piiri lähedal kuulsid valju müra ja plahvatust sel ajal, kui rakett oli nende kohal. Norra sõjajõud usuvad siiski, et rakett oli kogemata läinud kursist kõrvale, kuna polevat mingit põhjust uskuda, et rakett lendas üle Norra territooriumi Norra sõjaväe valmisoleku proovimiseks. See oli esimene teadaolev Norra õhuruumi rikkumine. Kuigi raketid võivad kanda tuumalaengut, ei tea norralased kas see oli relvastatud, aga polevat usutav et keegi asetaks treeningrakettidele tuumalaengu.

Tiibraketid on tegelikult lenduri-ta lennukid, mis lendavad peagu hääleki irusel märgini;

neid saab seada nii madalalt lendama, et välditakse radareil avastamist.

Norra tegi vahejuhtumi teatavaks mõned päevad enne kui USA välisminister George Shultz ja N. Liidu välisminister Andrei Gromõko kohtuvad 7.—8. jaanuaril Genfis relvastuse vähendamise läbirääkimiste pidamiseks.

Soomlased otsisid helikopteritega ja lumesõidukitega jääga kaetud Inari pinnalt tiibraketi jäänuseid, kuid ilmastikuolud tegid otsimise tagajärjetuks.

Kogu vahejuhtumi lõpetas N. Liidu teade, et nad vabandavad eksiteele sattunud laenguta raketi pärast sellekohaste avaldustega Norra ja Soome valitsusele.

Imants Grossi tegevus Lääne-Euroopas

Euroopa Parlamendi liikmed moodustasid Kesk-Euroopa ja Balti küsimuste komitee

New Yorki saabus 17. detsembril noor, läti päritoluga jurist Imants Gross, kes on käesoleval aastal aktiivselt tegutsenud Lääne-Euroopas balti võistlusorganisatsiooni BATUN'i täieajalise esindajana. Selles kapatsiteedis on tema peamiseks ülesandeks olnud kontaktivõtmine Euroopa Majandusühenduse liikmesriikide välisministeeriumitega selleks, et selgitada Balti riikide küsimuse praegust seisundit.

New Yorgis baseeruval organisatsioonil BATUN-il, (Balti Apell ÜRO-le) kujunes kavatsus ja vajadus otsida endale täieajaline esindaja Lääne-Euroopas pärast seda, kui Euroopa Parlament võttis jaanuaris 1983 vastu resolutsiooni, mis soovitas Euroopa Majandusühenduse liikmesriikide välisministritele, et need tõstataksid Balti riikide küsimuse mitmesugustel rahvusvahelistel foorumitel, eriti aga ÜRO-s. Selle, Euroopa Parlamendi poolt jaanuaris 1983 vastuvõetud resolutsiooni ellurakendamiseks on aga vaja teha pidevat selgitustööd liikmesriikide välisministeeriumites ja avaliku arvamuse organite juures. 31 aastane, läti päritoluga Rootsis sündinud Imants Gross on seda tegevust arendanud 1. veebruarist 1984 alates BATUN-i ja balti keskorganisatsioonide majanduslikul toetusel. Gross on saanud oma juriidilise hariduse Stokholmi ja Brüsseli Ülikoolides, kusjuures viimases õppeasutuses oli tema erialaks rahvusvaheline õigus.

Imants Gross on käesoleva aasta jooksul külastanud kõiki Euroopa Majandusühenduse liikmesriikide välisministeeriume, väljaarvatud Lääne-Saksamaa ja Kreeka omi. Bonni puhul on välisministeeriumiga kontaktivõtmine toimunud sealsete balti rahvusgruppide keskorganisatsioonide poolt. Kõige hiljutisem sarnane Grossi visiit toimus 26. novembril Taani välisministeeriumi Kopenhaagenis. Üldiseks iseloomustuseks ütleb Gross, et temaga osakssaanud vastuvõtud on olnud sõbralikud, kuid diplomaatiliselt ettevaatlikud.

Kõige edukam oli ehk Prantsuse välisministeeriumisse juulikuus tehtud külaskäik. Prantsuse välisministeeriumi poolt hiljem esitatud kavand Euroopa Majandusühenduse ühiseks avalduseks ÜRO Peaassamblee möödunud sügisel asetleidnud istungjärgul nägi ette Balti riikide küsimuse tõstatamist, kuid seda siiski ei tehtud rotatsioonikorras presideeriva Iiri välisministri poolt siis, kui ta esitas selle Euroopa Majandusühendusele ühiseks seisukohavõtuks septembri lõpul.

Gross võttis osa Strassbourgis toimunud nõupidamisest 12. novembril, kus olid kohal mitmesuguste balti rühmituste esindajad Suurbritanniast, Lääne-Saksamaalt ja Prantsusmaalt. Järgnevatel päevadel oli Grossil ja teistel kohalesaabunud baltlastel võimalik kohtuda peaaegu kõikide Euroopa Parlamendis osalevate poliitiliste gruppide esindajatega, väljaarvatud kommunistid. Kõnelused toimusid sotsialistide, kristlike-demokraatide ja konservatiividega. Läbirääkimised leidsid aset Otto von Habsburgiga (kristlik- demokraat Lääne-Saksamaalt, kellel oli oluline osa mängida eelpoolnimetatud jaanuaris 1983 Euroopa Parlamendi poolt vastuvõetud resolutsiooni läbiviimisel, mis õhutas Balti riikide küsimuse tõstatamist rahvusvahelistel foorumitel), siis Hans-Joachim Seeleriga, kes on sotsialistist Euroopa Parlamendi liige Hamburgist Lääne-Saksamaalt, Jiri Pelikaniga kes on tshehhi päritoluga, kuid Itaalia kodakondsust omav sotsialistist Euroopa Parla-

(Järg lk. 8)

Avo ja Viivi Piirisild kutsuti president Reagani ametisse seadmisele

Balti Vabadusliidu abiesimees Avo Piirisild ja liidu sekretär Viivi Piirisild said kutse osa võtta pühapäeval, 20. jaanuaril 1985 toimuvast president Ronald Reagani ja abipresident George Bushi ametisse seadmisest Washingtonis, DC's.

Samuti saabus pühade puhul neile jõulukaart Valgest Majast president Reaganilt ja tema abikaasalt Nancylt.

Etobicoke Civic Centre'is

KUNSTINÄITUS

25 kunstnikku esitavad 90 tööd

Urve Aedna, Marino Alt, Henry-Orma Foog, Helmi Herman, Aino Järvesoo, Salme Kaljur, Hardu Keck, Andres Kingissepp, Mai Koppel, Abel Lee, Ilse Leetaru, Arvo Luik, Maret Maiste, Maire Männik, Jurge Mikiver, Vivian Pallandi, Vella Pihlak, Endel Ruberg, Luule Sova, Osvald Timmas, Evald Timusk, Helve Toru, Ruth Tulving, Aarne Vahtra, Ilmar Wallner, Sirje Ainso.

Näitus avatud päeviti 7. kuni 31. jaan. 1985
kella 9—5, laup. ja pühap. 2—5 p.l.

THE WEST MALL & BURNHAMTHORPE RD.

AMETLIK AVAMINE 10. JAAN. KELL 8 ÕHTUL

Informatsioon: Livia Holmberg 233-6482, Maret Rasins 924-2733

Kunstnik ABEL LEE loeng valguspiltidega teemal:

EESTI ÕLIMAAL ISESEISVUSE AJAL

Toronto Vana Andrese kiriku saalis
382 Jarvis St. pühapäeval, 13. jaan. kell 5.30 p.l.

KÕIK TERETULNUD!

Pensionäride Naiskoor ja Tervisvõimlejad korraldavad

PÄRASTLÕUNA KOHVI

Eesti Majas, neljapäeval, 17. jaanuaril kell 2 p.l.

RIKKALIK KAVA JA LOTERII

Kõik teretulnud!

Juhatus

Jõulukink N. Liidu tuumafüüsikule

Kõrgema staazhiga N. Liidu tuumafüüsik Artem Vladimir Kulikovile garanteeriti aasta algul USA valitsuse poolt poliitiline asüül. Kulikov, kes oli USA's teadlaste vahendusprogrammi raamides tegi enesele ja ühele teisele teadlasele N. Liidust isikliku jõulukingi vältides tagasilendu N. Liitu Chicago lennuväljalt möödunud jõululaupäeval.

SAARLASTE KÜÜNLAPÄEVA PIDU

2. veebr. 1985. a. Eesti Maja suures saalis kell 6 õhtul

Tantsuks V. GUSTAVSONI orkester

Eeskava ☆ Baar ☆ Einelaud ☆ Loterii

Pääse $8.00. Laudade ettetellimine P. Niit, tel. 223-3469 ja H. Härm, tel. 699-1979

UUENDAGE „VABA EESTLASE" TELLIMINE 1985. AASTAKS!

Hoidke elavana Põhja-Ameerika ainuke kaks korda nädalas ilmuv eestikeelne ajaleht — Tellige „VABA EESTLAST"

Tellimiskupong lk. 3

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $54.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $68.—, poolaastas $37.— ja veerandaastas $19.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD:
üks toll ühel veerul: $5.00, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

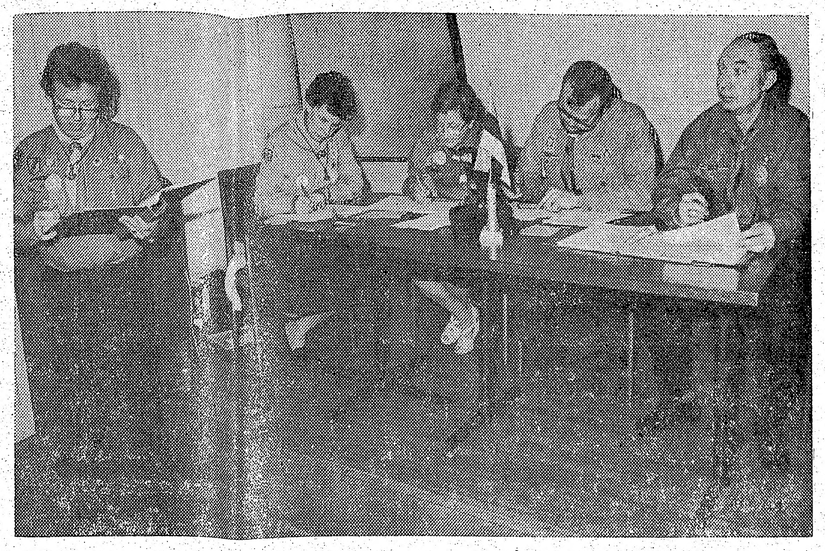

Rootsi eesti skautliku nooruse Aastakoosoleku juhatus Stokholmis.

Foto: H. Trummer

Kommentaarid

Kelle kompositsioon?

Abstraktsed maalid on värvide, kujude ja joonte anarhia. Kuulus Kandinsky (1866 — 1944) püüdis oma maalides loodusest ja objektidest vabaneda. Tema teostes näeme värvilisi laike, sirgeid ja paindlikke jooni, ringe, spiraale üksteisega ristumas, pintslisähvatuste sikksakke ja juhuslikku sidemetut kribu-krabu.

Kui aga lugeda, et see maal on „Kompositsioon 30 — kahurid", ja me süveneme ligemaiks vaatlusteks, siis selgub, et Kandinsky sel juhul ei suutnud objektist vabaneda. Kujutlusega pooleks, näeme kahureid, pärast sidemete avastamist mitmete kõverikkude ja värviliste laikude vahel.

☆

Kui vaatleme maailmapoliitika lõuendit, siis leiame, et võrdlus abstraktse maaliga on enam-vähem tabav. Poliitikaski on palju eri värvi laike ja keerukaid jooni, mis näivad juhuslikult ristuvat, ilma omavahelise seoseta. Kuid, kui uurime ligemalt ja laiemalt, siis leiame siingi tihedaid seoseid ja ristumisi. Hakkame nägema kujundeid, mida esimesel vaatlemisel ei osanud märgata.

☆

Praegusel ajal on käimas palju mõistetavaid ja mõistatuslikke läbirääkimisi riikide vahel, ühe- ja teistsuguseid kohtumisi ja leppeid, nagu: —

— läbirääkimised Iisraeli vägede väljatõmbamiseks Liibanonist; PLO Arafat konverentsil Jordaanias; Jordaania kuninga lepituskülaskäik Egiptussse; Inglise peaminister Thatcher räägib Iiri Fitzgeraldiga rahust Põhja-Iirimaal; söekaevurite streik Inglismaal võtab internatsionaalsed mõõtmed — kuna hangitakse toetust välismaadelt (Kanadalt, Liibüalt, N. Liidult — 1 milj. naela); avastatakse mitme riigipea mõrvamise plaanid — Kadaffi ei tea neist midagi, nagu alati . . .

Ja edasi:

Salvadori president Duarte räägib geriljade juhi Ungoga vaherahust; Nikaraagua ja USA peavad täiesti salajasi läbirääkimisi; surmavaenlased Põhja- ja Lõuna-Korea alustavad rahuläbirääkimisi; Nõukogude satelliidid otsivad häbelikult Läänega kontakti; USA avab taas saatkonna Iraagis, Hiina sõlmib Iisraeliga relvaostu 3 miljardi väärtuses; Filipiinidel ja Tshiilis on sisemised rahutused jõudmas kriitilisse järku; Lõuna-Aafrika Vabariigis on mustad alustanud jõulisi demontsratsioone; salapärastel motiividel tapetakse Poolas vabadusvõitleja-preester . . .

Ja edasi:

Nõukogude lennukid rikuvad sihilikult ja korduvalt Rootsi ja Jaapani õhuruumi puutumatust; äkki selgub, et Etioopias on 6,5 miljonit laagrielanikku nälga suremas; jätkuvalt leitakse, et kogu Aafrika mandril on 35 miljonit näljahädalist; uudismeedia agaral ettevõttel, millist enne pole nähtud, õhutatakse läänemaailma Etioopia hädalisi aitama, mis lööb kogu maailma kihisema kui segatud sipelgapesa; Nõukogude presidendi Tshernenko süda pehmeneb äkki, ta muudab meelt ja soovib Reaganiga relvade vähendamist hakata arutama; meedia pühendab kirglikult sellele uudisele suurimat tähelepanu . . .

Siin on loetletud ainult mõningaid laike ja jooni maailmapoliitika lõuendil, ainult neid, mis praegusel ajaperioodil meedia poolt rahvale on antud, vastavalt pressi selektsioonile — kas lilaldustega või vaevu äramärkides.

Kindel on, et aeg on tähtsatest sündmustest tihe ja maailm on aetud elevile.

Ja samal ajal, vaikselt ja nagu muuseas, lossivad sandinistad Nikaraagua sadamas sõjamasinaid ja relvi — laev laeva ja kast kasti järele.

H. Riga.

Heino Susi kiri Ühendriikidest:

Mis juhtus kuuendal novembril 1984

ÜLDJOONTES me kõik muidugi teame, mis juhtus: president Reagan valiti ametisse tagasi. Ta sai 59 prots. äraantud häältest, Walter Mondale sai 41 prots. Vähem inimesi märkas, et Saadikutekojas said demokraadid seitsmekümne-liikmelise enamuse ja Senatis võitsid nad juurde kaks kohta, nii et kuigi Senat on teoreetiliselt vabariiklaste käes, on ta praktiliselt jagatud pooleks kahe erakonna vahel. Väljaspool Ühendriike elunejatele — kaasaarvatud kodanikud inglise keelt rääkivates maades — näib niisugune valimistulemus mõistmatu ja peaaegu võimatu. Kuidas saab niisugune süsteem üldse funktsioneerida, kus valitsus on ühest erakonnast, saadikutekoda teisest? Ometi, Ühendriikides on kõik võimalik, nagu äsjased valimistulemused taas kinnitasid.

Millest niisugused omapärased ja vastuoksuslikud tulemused?

Aastat kolm tagasi kirjutasin, et niinimetatud reaganoomia lubab valijatele kolme asja, mida on võimatu samaaegselt läbi viia: (a) maksude olulist vähendamist, (b) relvastuse olulist tõstmist ja (c) riigieelarve tasakaalustamist. „Imerelvaks" (kas võib seda nimetada vau kolm?) mis kõike pidi võimaldama oli uus „tootmis-majandus" (supply side economics), mis investeerimist ja toodangut sellisel määral pidi elustama, et riigieelarve tasakaalustatakse madalamatele maksumääradele ja suuremate relvastuskuludele vaatamata. „Tootmis-majandusele" oleks abiks hoolekandekulude oluline langestamine.

„Imerelv", nagu teame, ei funktsioneerinud nagu ette nähtud. Uued president Reagani ajal tehtud riigivõlad on suuremad kui kõik endised võlad rohkem kui kahesaja aasta jooksul kokku. Majandus ei läinud reaganistide poolt soovitud rada: aastaks 1983 pidi olema üldine heaolu ennekuulmatul tasemel ja riigieelarve tasakaalustatud! Selle asemel oli USA majanduses aastal 1982 suurim depressioon peale kolmekümnendate aastate katastroofi (nüüd on see muidugi unustatud) ja alles 1983 hakkasid asjad jälle ülesmäge minema, kuigi puudujäägid on endiselt senikuulmatul tasemel.

Mis juhtus? Miks on president Reagan endiselt nii erakorraliselt populaarne, kuigi rahvas valis demokraatliku esindajatekoja, valis 36 demokraatliku osariigi-kuberneri 50-nest ja praktiliselt tasakaalustas senati?

Vastuseid on mitu ja kõik võivad olla ekslikud, aga püüdkem nad siin ometi riburada mööda kirja panna.

Esiteks: presidendil on erakorraline võime inimestele head muljet jätta, kuigi ta tõsiasjad pressikonverentsidel vahel hullusti sassi ajab ja vahel asju ütleb, millest tal endalgi on hiljem kahju. (Aastal 1960 nimetas ta muuseas John Kennedyt marxistiks-leninistiks. See on kindlasti asi, mida John Kennedyle kuidagi ei saa ette heita.) See „hea mulje jätmine" pole ometi mitte võlts, või lihtsalt osav näitlemine (nagu kunagises filmis „Bonzol on aeg magama minna"). President Reagani isiksuses on midagi, mis paljudele ausalt meeldib (kuigi kindlasti mitte kõikidele). Väike näide:

Kui majandus aastal 1982 hullusti allamäge läks, töötatööliste arv tohutult suurenes ja samuti riigivõlad, küsis üks nimekas ajakirjanik:

„Kas te olete mures, härra president?"

President vastas naerunäol:

„Mina, mures? Mikspärast? Hoidkem vaid kinni endisest kursist, me oleme õigel teel!"

Teise näitena nimetaksin presidendi käitumist vahetult peale ebaõnnestunud mõrvakatset, kui ta verisena ja vigastatuna kõnniteel lamas, teadmata kas haav on tõsine või mitte. Ahastuse ja melodraama asemel (see osa jäi välisminister kindral Haigile) irvitas president oma tavalisel sõbralikul ja sümpaatsel viisil ning tegi isegi pisut süütut võllanalja.

Niisugused asjad jätavad ameeriklastele hea mulje, olgu majanduse analüüsiga lood kuidas tahes. Majandus on üldse tavalisele kodanikule raskesti mõistetav, peale lihtsa küsimuse: kas minul isiklikult läheb nüüd paremini või halvemini, kui enne? Enamusel läheb nüüd paremini kui nelja aasta eest. Mis vahepeal oli, on unustatud. Ja kui midagi ongi halvasti — see oli kindlasti endise presidendi Jimmy Carteri süü!

Kuidas on siis lood tolle eduka reaganistliku majanduspoliitikaga? Kellel pisut närvi on järelemõtlemiseks, peaks püüdma edasi lugeda, kuigi asi läheb ehk natuke keeruliseks.

1) President Reagan tahaks saada täit tunnustust inflatsiooni vähenemise eest umbkaudu kaheteist kümnelt protsendilt neljale protsendile aastas. 2) Ta tahaks ka täit tunnustust laenuprotsentide langemiselt kahekümne protsendi rajoonist umbkaudu kümnele protsendile. Vaatame neid asju pisut lähemalt. Nii inflatsiooni tõkestamisel kui ka laenuprotsentide alandamisel oli mängus õige mitu asjaolu, millest MITTE ÜKSKI polnud osa president Reagani majandusprogrammist või majandusfilosoofiast.

(a) Oma viimasel ametiaastal nimetas president Carter riigipankade presidendiks (Chairman of the Federal Reserve Board) majandusteadlase Paul Volkeri, keda nii härra Reagan ise kui tema majandusnõuandjad kibedasti arvustasid ja tahtsid ametist lahti lasta. Volker kruvis üles laenuprotsendid; selle tagajärjeks oli suurim majanduslik depressioon Ameerikas peale Teist maailmasõda; sest ilma laenudeta ameerika majandus ei funktsioneeri; depressiooni tagajärjeks omakorda oli inflatsiooni drastiline tagasiminek, sest inimestel polnud raha millegi eest ülearu kõrget hinda maksta. Igas majandusteaduse õpperaamatus algajatele seisab kirjas, et depressioon takistab inflatsiooni, kui depressioon on küllalt suur. Nüüd süüdistab president Reagan demokraate kunagiste kõrgete laenuprotsentide ja depressiooni pärast, ja samal ajal nõuab endale täit tunnustust inflatsiooni pidurdamise eest! Osava poliitikuna peab ta ka Volkeri ametis edasi.

(b) Kui inflatsioonioht oli möödas, lasi Volker laenuprotsendid alla, et majandus jälle kosuda saaks. Ka selle eest tahab Reagan täit tunnustust! Täit tunnustust kõige eest, mis läks hästi (kuigi see oli Reagani algsete kavade vastane) ja häda demokraatidele, kelle süü, veel takkajärgi, on kõik, mis läks viltu! (USA-s on, muide, seaduse alusel riigipangad valitsusest palju rangemalt eraldatud, kui enamuses teistes maades, et valitsus sohki ei saaks teha. Valitsus saab aga ometi tunnustust nõuda tegude eest, millega tal midagi pistmist polnud.)

(c) Inflatsiooni üheks peapõhjuseks oli õlihindade tõus kümnekordseks presidentide Fordi ja Carteri ajal, tänu araablaste edukale õlikartellile. Õlikartell jäi aga nüüd „omadega vahele", hinnad lähevad alla, üks inflatsiooni peapõhjusi on kõrvaldatud. Kelle teeneks on niisugune hiilgav majanduslik edu? Muidugi president Reagani teeneks, kuidas saakski see olla teisiti?

(Järgneb)

Ükskõiksus vägivalla vastu

Läänemaailmas elades oleme sageli üllatatud sellest ükskõiksusest, mis iseloomustab siinsete juhtivate ringkondade, poliitikute, valitsuste ning avaliku arvamise tegijate ja mõjutajate suhtumist Nõukogude Venemaa kommunistliku rezhiimi vägivallategudesse. See ükskõiksus on seda masendavam, et Nõukogude Liidu nime kandva sildi varju pugenud punase Venemaa esindajad on pidulikult alla kirjutanud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjale ning Helsingi kokkulepetele, mis nõuavad üldist põhiliste inimõiguste austamist, erirahvustele enesemääramise õiguse andmist ning teiste elementaarsete rahvusvaheliselt aktsepteeritud ja üldtunnustatud õiguste rakendamist.

Veendunud antikommunisti Ronald Reagani Valgesse Majja tulekuga ja tema kritiseerivate sõnavõttudega Kremli juhtkonna arvel võis läänemaailmas märgata senise ükskõikse hoiaku muutumist ning uniste silmade avamist, mis tõi omakorda kaasa venelasi soosiva detente poliitika revideerimisele võtmise ja lõpuks selle nurka heitmise. Kuid Moskva propagandamehed leidsid nüüd uue relva läänemaailmas vastastikuse umbusu külvamiseks ning Reagani uue rangema liini atakeerimiseks. Selleks uueks relvaks oli ähvardus tuumasõjaga, mis andis läänemaailmas seda sügavamale tungivaid ja kaugeleulatuvamaid tulemusi, et Nõukogude Venemaa oli detente poliitika viljelemise aastatel Ühendriikidest ja teistest läänеriikidest tuumarelvastuse alal möödunud.

Kuid Moskvast ei lansseeritud läänemaailma mitte ainult tuumasõja ähvardusi vaid sellele lisaks pandi käima ka erikampaania nende läänеriikide poliitikute atakeerimiseks ja naeruvääristamiseks, kes julgesid kommunistlikku rezhiimi ja selle rakendajate vägivalda, terrorit ja kogu maailma bolsheviseerimise plaane kritiseerida ning neile vastupanu osutada. Kõiki neid poliitikuid ja poliitilisi kommentaatoreid eesotsas president Reaganiga tituleeritakse „veme foobia" all kannatajateks. Selle all tuleb mõista, et need isikud, kes julgevad N. Venemaa kommunistliku partei ja valitsuse juhte arvustada, nimetatakse vene pressis ja teistes massimeediumides „haiglasteks" venelaste vihkajateks.

On arusaadav, et Moskva poliitbüroo, partei Leskkomitee ja selle allorganid peavad midagi ette võtma kommunistliku partei „au" kaitseks ja oma musta näo puhtaks pesemiseks, kuid kuidagi ei ole mõistetav ja arusaadav, kui läänemaailmas paljud tuntud nimed lasevad endid rakendada nõukogude propagandavankri ette, võttes sellega Venemaal ja selle alla heidetud riikides rakendatud vägivallarezhiimi kaudselt oma kaitse alla. Neid mehi ja naisi on üsna palju ning nende seisukohad esinevad paljudes erivariatsioonides, kuid üheks nimekamaks tegelaseks selliste kommentaatorite ja nõukogude rezhiimi vaatlejate hulgas on endine Ühendriikide diplomaat George F. Kennan, kes pärast Teist maailmasõda oli lühikest aega saadik Moskvas, kuid nüüd tegeleb õpetlasena ja uurijana poliitiliste küsimuste alal.

Kennan on väga kuri, et president Reagan julges nimetada Nõukogude Venemaad „ööelaks impeeriumiks". Ta leiab, et N. Venemaa ja Ühendriigid peaksid leidma mingisuguse mooduse kõrvuti elamiseks ja üksteise aktsepteerimiseks, kuna see on ainsaks võimaluseks tuumasõja vältimiseks. Kennan naeruvääristab Ühendriikide presidenti, kes taotleb majanduslike sanktsioonidega N. Venemaa arengu piiramist, ning tema arvates tuleksid kõik need sanktsioonid, mis rakendati Afganistani okupeerimise ja Poola sündmuste puhul N. Venemaa vastu, tühistada.

Kennan, kes on Venemaa küsimusi uurinud 60 aastat, on jõudnud kummalisel kombel arusaamisele, et Moskva praegune rezhiim on oma põhilaadilt rohkem defensiivis kui ofensiivis, ning et kommunistlik süsteem on palju muutunud sellest saadik kui Stalin 1953. aastal suri. Ta argumenteerib, et Kremlis võimul olevad mehed on ajast-arust läinud ideoloogia vangid ning nende ambitsioonid ei taotle maailma vallutamist, vaid ainult oma mõranenud impeeriumi säilitamist.

Tehes selliseid kaugeleulatuvaid järeldusi, jõuab Kennan otsusele, et Ühendriigid peavad andma lubaduse, et nad ei võta sõja puhkemisel esimestena kasutamisele tuumarelvi. Ta leiab, et pinevus maailma suurvõimude vahel on arenenud nii kaugele, et mees tänavalt peab sündmustele vahele sekkuma ja oma mõjuvõimu maksma panema.

Seal siis need asjad on. Kennani vaated ei ühtu kahtlemata kõigis detailides Moskvaga koostööd otsivate poliitikute ja N. Liidu küsimuste asjatundjatega, kuid need annavad siiski läbilõikelise ülevaate, millises suunas läänemaailmas paljude mõjuvõimsate ja avalikku arvamist mõjutavate inimeste meeled ja mõtted liiguvad. Kahjuks puudub ülevaade, milliseid materjale Kennan 60-aastase nõukogude süsteemi uurimisel on kasutanud, kuid meile tundub, et endine diplomaat ja praegune õpetlane on sattunud oma järelduste tegemisel väga pehmele pinnale kui ta väidab, et Kremli praegune juhtkond on loobunud maailmavallutamise plaanidest ja suurendab palaviku-liselt oma relvastust ainult oma laguneva impeeriumi koos hoidmiseks.

Maailmas arenevad sündmused räägivad hoopis teist keelt kui seda kõneleb George Kennan. Nii möödus detsembris viis aastast seltest momendist kui venelased hakkasid okupeerima Afganistani. Moskva suur sõjamasin on aastaid armutult mõrvanud ja hävitanud kommunistlikule rezhiimile vastu panevaid afgaanlasi ja nende kodusid ning näib et sellele genotsiidile, mida läänemaailm ükskõikselt pealt vaatab, ei tule kunagi lõppu.

Kremli edasitung on jatkunud ka Aafrikas, Kesk-Ameerikas ja Kagu-Aasias ja jääb ainult imestada, et George Kennani silm neid sündmusi ei registreeri. Ning Kennan peaks teadma, et Ühendriigid ja teised läänеriigid ei saa praegu anda lubadust tuumarelvade esimestena kasutamisele võtmisest loobumiseks, kuna nende konventsionaalsete relvadega varustatud väed on selleks liiga nõrgad, et idast peale tungivatele hordidele ilma tuumarelvadeta vastu panna. Kennani seisukohad meenutavad Kanada endise peaministri Pierre Trudeau poliitikat, mis taotles tuumarelvade keelustamist, kuid lasi samal ajal Kanada konventsionaalsed relvajõud paraadipataljonini kokku kuivada.

Kuid Kennan on vaatamata tema seisukohtades esinevatele lünkadele Läänes populaarne mees ja temaga arvestatakse. Seda tõestab ka see ükskõiksus, mis valitseb praegu Läänes Afganistani rahva sihikindla hävitamise vastu. Seda tõestavad ka need paljud venelastele järeleandmisi taotlevad artiklid ja kommentaarid, millega Ühendriikide välisminister Shultzi saadetakse Genfis Gromõkoga algavatele läbirääkimistele. Läänemaailmal ei ole vaja venelastega sõtta minna, kuid siinsed poliitikud ja elanikud võiksid palju teha, kui nad näitaksid venelastele sõbralikku näo asemel kindlamat ja rangemat hoiakut ning mõistaksid hukka nende vägivallateod kõigis maailmanurkades. Kahjuks seda ei tehta: Kennan ja teised tematаolised õpetlased ja poliitikud hoolitsevad selle eest, et Läänes hinnatakse vägivallategusid sõbraliku käepigistusega ja andestava naeratusega.

K. A.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

12. ja 13. jaan.
dr. T. Maimets, tel. 469-1322

19. ja 20. jaan.
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777

Hamiltoni Eesti Võitlejate Ühingu peakoosolek

Ühingu korraline aastapeakoosolek korraldatakse 13. jaan. 1985. a. algusega kell 13.00 kirikla seltskondlikes ruumes, 3. Mapleside Ave., Hamilton. Ühingu juhatus loodab kõikide liikmete osavõttu.

EESTLASED ROOTSIS

● Borås Eesti Seltsi tegevuse 40. aastapäeva tähistamiseks toimus 1. detsembril Caroli koguduse maja suures saalis vastav aktus. Avasõna ütles praegune Borås Eesti Seltsi esimees Eralt Art, oma luulet esitas Alide Saar, soololaule laulis Hilja Ivalo, kuna aktusekõne pidas Ahti Pae. Göteborgi Eesti Meeskoor laulis Eero Tarjuse juhatusel. Sellele järgnesid tervitused ja lõppsõna Hermilde Jakobsonilt. Aktusele järgnes ühine koosviibimine. Samal ajal oli kogudusemajas välja pandud näitus „Borås Eesti Selts 40 aastat".

Lundis tähistati Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli aastapäeva aktusega, mille korraldas Eesti Teadusliku Seltsi Lõuna-Rootsi Osakond Linnaraamatukogu kuuldesaalis. Teadusliku kõne pidas prof. Mart Mägi, Chalmers'i Tehnika-Ülikoolist Göteborgist. Muusikalises osas esines lauluga Mart Jürisoo Stokholmist Marianne Mobergeri klaverisaatel. Seoses Tartu Ülikooli aastapäeva pühitsemisega anti üle stipendiumid prof. Edgar Kanti nimelisest fondist. Aktusele järgnes ühine koosviibimine muusikaliste ettekannetega Lõuna-Rootsi Eesti Majas.

Ülikoolide lõpetajaid

University of Santa Clara Kalifornias, Santa Clara linnas lõpetas Magna cum laude majandusteaduse alal kolme aastaga nelja asemel **Michael Kroon** Honolulust. Heade õppetulemuste eest sai ta stipendiumi kolmeks aastaks National Science Foundationilt õpingute jatkamiseks. Lõpetaja on meie kadunud tuntud pedagoogi, matemaatik Leo Ruumeti tütrepoeg. Lõpetaja jatkab õpinguid Stanfordi ülikoolis eesmärgiga saavutada Ph.D. teaduslikku kraadi.

Ronald Lepik lõpetas Chicagos asuva De Paul ülikooli kommertsosakonna magistrikraadiga arvepidamise alal. R. Lepik elab vanematega Morton Grove, Ill-s.

Helmi Lutsep lõpetas St. Olaf Kolledzhi (Northfield, Minnesota) bioloogia ja keemia teaduskonnad BA kraadiga magna cum laude ja Phi Beta Kappa auseltsi valituna. Ta tegutses ka õpilaste esinduses ja spordis, olles 4 aastat võrkpalliniaskonna kapteniks. Tema stuudiumi toetasid Lellepi Mälestusfond ja 3M National Merit Scholarship. Ta taotleb arstikutset rahvusvahelise kuulsusega Mayo Kliinikus Rochesteris, Mn.

Polytechnic Institute of N.Y. lõpetas **Eero Vaitkus** Magna Cum Laude BS kraadiga Computer Science insenering- ja Electrical inseneringu alal. Ka määrati temale, samal alal, kõrgeim rahaline professor Rosenthali auhind, kui parimale senior-projecti esitajale. Peale paarinädalast puhkust asub Eero Vaitkus insenerina tööle IBM kompaniis East Fishkill, N.Y., kus ta jatkab õpinguid kompanii kulul magistrikraadi saavutamiseks.

Muusika magistrikraadi saavutas **Kristina Vaska** (korp! Fidentia) Põhja-Illinoisi ülikoolis. Ta peaaladeks on tshello ja muusika pedagoogika. Tshellot õppis ta rahvusvaheliselt tuntud prof. Raja Garbousova juures, kes on annud kontserdi ka Tallinnas Eesti Vabariigi ajal. Kristina Vaska on esinenud tshellol eestlaste kultuurilistel üritustel Baltimores, New Yorgis, Montrealis ja Torontos.

Ikestatute vabadus püsiva rahu aluseks

Euroopa Eksiilajakirjanike Liidu aastakongress Münchenis

Eksiilajakirjanike Euroopa-kongressil Münchenis oli erakordselt palju ajakirjanikke mitmeist maadest ja rahvusist. Ka Saksa Ajakirjanike Liidu, valitsuse esindajad ja teiste maade vaatlejad olid kohal. Saksa televisioon refereeris sündmust päevauudistes.

Eestlasist võtsid seekord osa peatoimetaja Juhan Kokla, kes Eksiilzhurnalistika Euroopaliidu teise presidendina kuulus kongressi presiidiumi, poliitiline publitsist ja Rootsi Eestlaste Esinduse saadik Jüri Adila, Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu Euroopabüroo juhataja Ants Luik ja Saksamaa eesti ajakirjanike esindaja Arnold Kokk.

Neist esines sõnavõtuga Juhan Kokla, tutvustades olukorda Balti riikides Moskva erilise tähelepanu taustalt, mis on väljendunud nende maade nooruse venestamiseks väljastatud ukaasides.

Rahvusliku vabaduse ja õiguse nõudlejad on vanglatesse ja vaimuhaiglatesse paigutatud.

Kõik see on suurendanud põgenemisi, nüüd ka kommunistliku partei kõrgemalt tasemelt.

Kõneleja meenutas, et tänapäeva vallutuste seas on Balti riigid eriseisundis selle tõttu, et vabad läänemaailma riigid pole enam kui 40-e aasta jooksul N. Liidu okupatsiooni tunnustanud ja toetus Eesti, Läti ja Leedu vabaduse taastamise vajadusele on kasvanud. Balti rahvad ja nende vabaduses asuvad eksiilgrupid ei ole kaotanud lootust ja võitlus jätkub.

Teised kõnelejad olid eksiilajakirjanike euroopaliidu eksekutiivpresident bulgaarlane dr. S. Marinoff, kes kõneles aktuaalseist saastamisprobleemidest idariikides,

mille tulemuseks on, et põllud ei suuda enam toita N. Liitu ja satelliitmaid,

mida suudetakse lahendada massiliste teraviljaostudega Läänest.

Poolakas prof. F. Blachnick käsitles totalitarismi ja vabaduse vastuolu. Afganistaanlane S. Kaimur käsitles praegust olukorda N. Liidu poolt anastatud Afganistanis. Ta märkis, et läänemaailma massimeediumi raportides on sageli ilmnemas Moskva propaganda desinformatsioon. Nii nimetatakse üldiselt afganistani vabadusvõitlejaid „mässulisteks" ja „rezhiimivastasteks", millised väljendused annavad vildaka pildi tõelisest olukorrast. Jääb mulje nagu oleks tegemist võitlustega mingi seadusepäraselt loodud rezhiimi vastu Kabulis, kuigi tegemist on Moskva poolt invasioonivägede toetusega ametisse seatud marionettvalitsusega, kes ei esita afgaani rahvast, vaid sissetungijate huvisid. Olukord on praegu selline Afganistanis, et Nõukogud on jätkuvalt seotud raskete sõjaliste operatsioonidega.

Eesti Kesknõukogu Euroopabüroo juhataja õigusteadlane Ants Luik.

Saksa ajakirjanik dr. H. Lehmann kõneles pinevuse tõusust ja langusest, kus ta sõjaaegsete dokumentide lähemal uurimisel on leidnud ülihuvitavaid detaile juhtivate riigimeeste dimensioonidest, mis andsid tausta praegusele pidevale pinevusele.

Nii oli president Roosevelt ühes kõneluses kardinal Spellmaniga pidanud loomulikuks, et Stalin okupeeriks Lääne-Euroopa ja „õpetaks sellele demokraatiat".

Kuna kongress toimus Baieris, siis oli tervitajate hulgas Baieri valitsuse esindaja dr. Kraus. Isikliku läkituse oli saanud Baieri ministerpresident dr. Josef Strauss, kes kutsus kõiki üles tõelist maailmarahu ohustajat tutvustama.

Konverentsi lõpetajaks oli eksiilajakirjanike liidu abipresident ukrainlane W. Lenyk.

Euroopa Eksiilajakirjanike Liidu aastakongressil Münchenis võeti vastu resolutsioon, kus öeldi, et ainult ikestatute vabaduse toetamine viib püsiva rahuni. Reagan administratsioon on vastu astunud N. Liidu globaalsele väljakutsele ja kinnitanud, et nüüdsest peale USA on üle maailma valmis toetama rahvaste võitlust marksistlik-leninistliku totalitarismi vastu. Kui sellest eelseisvail aastail kinni peetakse ja sõnadest teod saavad, siis võib vabaduse asi mitte väga kauges tulevikus taas triumfeerida. N. Liit ei ole loobunud, nagu Lääs on lootnud, oma maailmarevolutsiooni eesmärgist ja kasutab otseste agressiivsete sammude kõrval, nagu seda on Afganistani invadeerimine ja endiste vabade riikide, nagu seda olid Balti ja Ida-Euroopa riigid annekteerimine ja satelliidistamine, rohkeid kaudseid abinõusid, süüdates kogu maailmas rahutusi, selleks kasutades sotsialistlikke, rahvuslikke ja usulisi vastuolusid.

EPL/K

Västrik valiti esimeheks tagasi

Lääne-Saksamaa eestlaste ettepanek: järgmine ESTO toimugu USA's

Oktoobri lõpul toimus Münsteris äsjavalitud X Esinduskogu esimene kokkutulek, kus valiti uus keskkomitee ja arutati Saksamaa eestlaste siseellu puutuvaid küsimusi. Kohal olid kõik 12 Esinduskogu liiget. Külalisena eestlaste huvide kaitsja Lääne-Saksamaal E. Reisenberg. Koosolekut juhatasid Ü. Semmel ja E. Bergmann, protokollisid L. Pärtel ja V. Laidsaar.

Uues tegevuskavas on ette nähtud kaks kultuuripäeva, üks kevadel Stuttgartis, teine 21. septembril Köln-Porzis. Aprillikuu viimasel nädalavahetusel on eelmiste aastate eeskujul kultuuri- ja tööpäevad Bad Godesbergis, Annabergis.

Ülevaate kõigi eelmiste Esinduskogude valimistest andis esimees.

Seekordsetel valimistel oli suurematest rahvuskoondistest ees Kölni Eesti Rahvuskoondis 90%-ga.

Valimistel esitati esimehe kohale järgmiseks neljaks aastaks ainsa kandidaadina senine kauaaegne esimees Johannes Västrik. Ta on olnud pidevalt 21 aastat sel kohal. Teisteks komitee liikmeteks valiti Ü. Semmel, E. Bergmann, V. Laidsaar, L. Pärtel; revisjonikomisjoni Vilma Brinkmann, E. Pent ja R. Leitaru; aukohtusse dr. O. Aule, A. Kannast ja J. Pent.

Läbirääkimised algasid ESTO-88 asukoha küsimusega, kus pooldati selle korraldamist USA's.

Leiti, et selle kestvus 8 päeva on lühike ja kuna need päevad on liiati igasuguste üritustega ülekoormatud,

siis otsustati teha ettepanek, et ESTO kestaks senise 8 päeva asemel 10 päeva.

Kõne all oli kahjutasu nõudmise küsimus sundmobiliseerituile Elsassis ja Lotringenis, Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate abistamine uues olukorras, kolme Balti rahva ühisaktsioonina Balti riikide küsimus elavana hoida Euroopa parlamendis ja selle küsimuse viimine ÜRO ette ning muid välisvõitlusliikke küsimusi.

Koosolek lõppes esimehe J. Västriku lõppsõnaga ja Eesti hümniga.

Noorte küünlavalge jumalateenistus Hamiltonis

Aastaid on siinses linnas kombeks olnud pühitseda II adventi noorte küünlavalge jumalateenistusega, millise ilusa kombe algatajaiks olid Hamiltoni gaid- ja skautlipkonnad. Sel aastal kaunistas jumalateenisust noor viiuldaja Marja-Leena Roos, kahe soololauluga esines Kadri Nõmmik organist E. Rammo orelisaatel.

Teenistusele järgnevalt siirduti alla saali, kus toimus koguduse jõulupuu. Hoolsad perenaised olid lauad katnud ning pakkusid verivorste, võileibu ning pühade küpsiseid. Kohale jõudis ka oodatud külaline, humoorikas jõulumees, näitleja E. Kink. Vaevalt jõudis jõulutaat laval toolile istuda, kui esimene nobe pakisaaja, väike julge, Rein Pertens oli kohal. Säravate silmadega ootas ta oma kingitust, mille siis jõulutaadi abiline Tiina Rammo nimede järgi pakisaajaile välja jagas.

Siinses ühiskonnas puudub momendil peaaegu koolieeliste laste osa, küll on aga hulgaliselt nooremaid. Vanematest olid Gail ja Wendell Reintamm, kes ka deklameerisid eesti keeles. Külalistena olid kohal Torontost dr. Jaan Roos perega, kus on 3 koolieelist last: Marja-Leena, Ricky ja Martin, samuti õp. Nõmmiku pere. Kõigile esinejatele, nii sõnalises kui ka muusikalises osas, avaldati kiitust.

Lõpetades tänas nõukogu esimees V. Gutman korraldajaid, perenaisi, jõulutaati ja lastevanemaid õnnestunud ürituse eest.

Moraalne toetus sõjavigastatule Saksamaal

Hamiltoni Eesti Võitlejate Ühingu korraldusel viidi läbi korjandus eesti sõjavigastatute toetamiseks Saksamaal. Hamiltoni ja ümbruse kaasmaalased suhtusid soojalt MEIE „püha" kohuse aktsiooni ja järjekordselt laekus peaaegu 1,800.00. Kui eelnev lisada $2,400.00-le, mis laekus sõjavigastatute toetamiseks ESTO-84-st osavõtmiseks, siis oli Hamiltoni osa $4,200.00 H.E.V.Ü. tänab kõiki korjanduse läbiviijaid ja annetajaid sõjavigastatute nimel.

Portlandi pidupäevad

Informatsiooni erakokkutulekute, kunstinäituse ja eesti poe kohta Portlandi Eesti Päevadel 1.–5. juulini 1985

ERAKOKKUTULEKUD

Portlandi Eesti Päevade ajal on võimalus eraalgatusel korraldatud koosolekute/kokkutulekute läbiviimiseks.

Vajaliku aja ja ruumide varumiseks on eelregistreerimine tarvilik. Mida varem, seda parem. Päevade esialgses kavas on varutud aega ja ruume selleks 4. juulil.

Palutakse asjast huvitatud isikuid ja organisatsioone pöörduda erakokkutulekute koordineerija poole aadressil: Fred Haas, 11960 SW. Bowmont Street, Portland, OR. 97225. Tel.: (503) 644-7743.

KUNSTINÄITUS

Isikuil, keda muusa puudutus on rikastanud kunstiloomingulise andega, on võimalus oma töödega esineda Portlandi Eesti Päevadel.

Kunstinäitus hõlmab järgmisi kujutava kunsti alasid: maal (õli, akrüül, vesivärv, segatehnika), graafika, skulptuur ja keraamika.

Eelregistreerimine osavõtuks on nõuetav. Kunstnikud, kes soovivad oma töid müüa, lisada müügihind. Müügi korral läheb 25% hinnast näituse kulude katteks.

Varemalt on Lääneranniku Eesti Päevadest osavõtjatel olnud elav huvi kunstinäituse vastu. Huvi kandub edasi ja Portlandi Eesti Päevadel on oodata rohkearvulist osavõttu nii kunstnike kui ka näituse külastajate poolt. Kunstinäituse toimkonna juhiks on: dr. Ilmar Kiesel, 9690 SW Eagle Lane, Beaverton, OR 97005. Tel.: (503) 644-8159.

EESTI POOD

Portlandi Eesti Päevadel korraldatakse käsitööde ja muude eestipäraste esemete müük. Asjahuvilistel on võimalik selleks sobivaid esemeid välja panna. Kõik müüdavad esemed peavad käima läbi ühise kassa ja müügilaua. Allpool toodud juhtnöörid hõlbustavad Eesti Poe korraldamist:

— Osavõtt toimub ainult eelregistreerimise korras. Soovijatele saadetakse registreerimisleht asjade kirjeldamiseks, hindadeks jne. informatsiooniga:

— Kõik väljapandud esemed peavad olema müügiks.

— Vastu võetakse ainult neid esemeid, milliseid on võimalik saata kas tavalise posti teel või United Parcel Service'ga allpool antud aadressil. Kahjuks ei ole võimalik pakkidele järele minna lennu-, rongi- ega bussijaamadesse. Eelkokkuleppe korral võib suuremaid esemeid isiklikult kohale tuua.

— Müügilad seatakse üles enne Päevade algust Eesti Poe toimkonna liikmete poolt.

Palume teatada nii pea kui võimalik, mida soovite müügilauas välja panna, et juba varakult saaks arvestada ruumi jaotust. Eesti Poe toimkonna juhiks on: Aara Kubbo, 13840 SW. Hargis Rd., Beaverton, OR 97005. Tel.: (503) 644-0271.

O. K.

Joobnud auto juhtidele rangemad karistused

OTTAWA — Föderaalvalitsus on koostanud uued seadused, mis näevad ette rangemaid vangistusi ja purjus autojuhtidelt pikemaks ajaks sõiduloa äravõtmist. Muudatused hakkavad kehtima veebruaris. Kohtuminister John Crosbie ütles, et ta tahtnuks selle seaduse vastu võtta juba enne jõulupühi, aga ta arvas, et inimesed ei joo ainult jõulupühade ajal; tema kogemuste kohaselt joovad inimesed aasta ringi.

VABA EESTLANE

kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$54.—	$68.—
Poolaastas	$30.—	$37.—
Veerandaastas	$16.—	$19.—

I KLASSI POSTILE LISADA SAATEKULU JÄRGMISELT:

I klassi postiga (kiripostiga):	Kanadas:		USA-s:
aastas	$59.—	+ $42.—	$47.—
poolaastas	$32.—	+ $21.—	$24.—
veerandaastas	$17.—	+ $10.50	$12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $132.—, poolaastas $69.— ja veerandaastas $36.—

Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 centi

USA aadressidele „ZIP CODE"

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja pangatshekk või rahakaart kirjutada

FREE ESTONIAN PUBLISHERS nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE

1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... sinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. **(Raha saata ainult tähtkirjas).**

Nimi .....

Aadress .....

.....

.....

.....

Ootamatu surma läbi lahkunud armast abikaasat, isa, vanaisa, õemeest ja kälimeest

GNEOMAR PAJUS't

sündinud 21. novembril 1920
surnud 1. jaanuaril 1985

leinavad

ABIKAASA Eestis
POEG perega Eestis
naiseõde SELMA abikaasaga Torontos

Lahkus armas sõber ja ristiisa

GNEOMAR PAJUS

Mälestavad kurbuses

ristipoeg AGU perega
TOOMAS
SELMA
JUTA
PIA

Mälestame armast sõpra

JOHANNES LEPPIK'ut

ALMA	LEMBIT
ANTON	LEONIDA
ELDOR	SIIDA
ELISABETH	SILVI
GERTA	VASSILI
JAAN	

Mälestame kurbuses kauaaegset head ja armast sõpra

Johannes Leppik'ut

Kustunud Su elutuli, ANTON ALANGO abikaasaga
vaikind hääl, mis armas oli —
mälestus Sinust jääb unustamatuks!

Lahkus vilistlane

major ERICH KÕIV

Surnud Montrealis

Mälestab

EESTI KORPORATSIOONIDE LIIT

Armas vilistlane

major ERICH KÕIV

Sündinud 21. mail 1900 Rõuges
Surnud 29. detsembril 1984 Montrealis

Mälestab südavas leinas

Välis-Eesti korp! WAINLA

Avaldame kaastunnet MAIMO KIVILOLE perekonnaga tema isa

major ERICH KÕIV'u

surma puhul

RENATE ja EDGAR MARTEN
NETY LIIVA

KIRIKUD

TORONTO EMMANUELI EVANGEELNE KOGUDUS

21 Swanwick Ave.
Tel. 698-5645

Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Allianss-palvenädala koosolekud järgnevalt: Vabakoguduse kirikus 7. ja 10. jaan kell 7.30 õ. Baptisti kirikus 8. jaan. kell 7.30 õ. ja 13. jaan. kell 6 õhtul.

Emmanueli kirikus 9. ja 12. jaan. kell 7.30 õhtul.

Pühapäeval, 13. jaan. kell 2 p.l. pühapäevakool lastele ja piiblikool täiskasvanuile Kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS. Kõneleb Allan Laur, solist Raul Pumber. (Buss Eesti Kodust kell 1.15 p.l.)

Kell 6 õ. ingliskeelne JUMALATEENISTUS. Kõneleb Toomas Rüdmik.

Kolmapäeval, 16. jaan. kell 7 õ. PALVEÕHTU.

EELK PEETRI KOGUDUS

817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1

Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kiriku kantseleis 483-5847
Õpetaja Edgar Heinsoo
Tel. kodus 283-9387,
kirikus 483-6848
Organist dr. Roman Toi

JUMALATEENISTUS pühapäeval, 13. jaanuaril kell 11 hommikul. Teenib õp. A. Taul. Flöödisolist Heidi Laikve. PIIBLITUND kell 10 hommikul, peab õp. E. Heinsoo. Leerieelsed. Pühapäevakool. Leeritund.

JUMALATEENISTUS pühapäeval, 20. jaanuaril kell 11 hommikul. Teenib õp. A. Taul. Jumalateenistusele järgneb Peetri koguduse naisringi korraldusel MOENÄITUS. Sissepääs koos kohviga $5.-.

INGLISKEELSED JUMALATEENISTUSED igal pühapäeval kell 9.30 hommikul. Pühapäevakool.

ÕPETAJATE KÕNETUNNID kolmapäeva hommikul kl. 9.30 kuni 12 päeval, neljapäeva õhtuti kl. 6—8-ni.

Koguduse kantselei on avatud teisipäeviti kl. 10—6 ja neljapäeviti kl. 12—3.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto,
Ont. M5B 2C7

Õpetaja Udo Petersoo

3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128 või 625-5930
kirikus 923-5172
Organist pr. Asta Mitt
Koorijuht pr. Asta Ballstadt

Pühapäeval, 13. jaan. kell 4 p.l. pühapäevane JUMALATEENISTUS. Pärast jumalateenistust kunstnik Abel Lee kunstialane loeng valguspiltidega teemal: Eesti õlimaal iseseisvuse ajal.

Pühapäeval, 20. jaan kell 11 hommikul pühapäevane JUMALATEENISTUS.

Pühapäeval, 27. jaan. kell 5 p.l. VAIMULIK KONTSERT: Musica Divina, koor ja orkester solistidega esitab Lembit Avessoni „Missa Sancta Trinitatis" autori juhatusel.

Pühapäeval, 3. veebr. kell 11 hommikul pühapäevane JUMALATEENISTUS. Jumalateenistusele järgneb koguduse täiskogu koosolek.

Koguduse segakoori harjutused toimuvad igal esmaspäeval kell 7 õhtul kiriku saalis.

Pühapäevakool igal pühapäeval jumalateenistuse ajal ja leerieelsed iga hommikuse jumalateenistuse ajal.

Piiblitunnid kell 3 p.l. iga õhtupoolse jumalateenistuse eel.

Õpetaja kõnetunnid kiriku kantseleis teisipäeviti 6—8, neljapäeviti 2—8 ja pärast jumalateenistusi.

Kiriku kantselei on avatud neljapäeviti kella 10 homm. — 8 õ.

RASKE JA PIKAAJALISE HAIGUSE JÄRELE SUIKUS IGAVESELE UNELE MINU ARMASTATUD ABIKAASA

ERICH KÕIV

Sündinud 21. mail 1900 Rõuges

Surnud 29. detsembril 1984 Montrealis

„Mina olen ülestõusmine ja elu, kes minusse usub, see elab, ehk ta küll sureb!"
Joh. 11:25

Valusas leinas mälestavad

LESK ja TÜTAR perekonnaga

ARMAST SÕPRA

GNEOMAR PAJUS't

mälestavad leinas

ELSA ja BRUNO LINDRE
KATI ja TOOMAS MARLEY lastega

Matuseaeg teatatakse hiljem.

TORONTO EESTI AP.-ÕIGEUSU KOGUDUS

R R 5, Orangeville, Ontario
Praost E. Lepik

Tel. 1-519-941-4309

Pühapäeval, 20. jaan. kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS Peetri kirikus. Teenib ja jutlustab praost E. Lepik, eelmisel aastal surnute mälestamine. Laulab koguduse laulukoor G. Gaagi juhatusel. Laululehed.

Noori, kes soovivad kevadleerist osa võtta palutakse pöörduda koguduse vaimuliku poole.

TORONTO EESTI SEITSMENDA PÄEVA ADVENTKOGUDUS

804 Broadview Avenue

(ailmaaraudteejaama vastas Eesti Maja poole). Abijutlustaja telefon 626-3417.

Piiblikool igal laupäeval kell 9.30 homm. JUMALATEENISTUSED igal laupäeval kell 11 homm. Kõik teretulnud!

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bardc Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488

„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Esmaspäev, 7. jaan. — 12. jaan. VABAKOGUDUSTE PALVENÄDAL. Koosolekud igal õhtul kell 7.30. Pühap., 13. jaan. kell 10.15 pühapäevakool täiskasvanuile ja noortele, kell 11.00 hommikul lastele. Kell 11.00 hommikune JUMALATEENISTUS. Kõneleb külalisena L. Heinmets New Yorgist. K. Raid tshellol. Kell 6.00 PALVENÄDALA LÕPUÕHTU. L. Heinmets, ühiskoor.

Armast

ERICH KÕIV'u

mälestavad kurbuses

WERNER HORN
ALIINE VAHTER
LINDA REISS perekonnaga
ILME BUNTER perekonnaga

Kauaaegset head sõpra

kapten PAUL MAIDLA't

mälestavad leinas

ENDLA ja LEO SEPA

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS

562 Jones Ave., Toronto, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Kolmapäeval, 9. jaan. kell 7.30 õ. piibli-palvetund.

Pühap., 13. jaan. kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Teenib E. Saraoja.

Kolmap., 16. jaan. kell 7.30 õ. piibli-palvetund.

Leinateateid

Põhja-Iirimaal suri 22. oktoobril Alma Rosalie Parts, sündinud 21. jaanuaril 1892. Kodaveres.

Inglismaal Belfastis suri 22. oktoobril Alma Parts, neiuna Piir, sündinud 15. jaanuaril 1892 Kodaveres.

Kalifornias suri 12. oktoobril dr. Karl Oja, sündinud 3. augustil 1913 Pärnus.

Skulptor Juhan Raudsepp surnud

15. detsembril suri Eesti Kunstnike Liidu vanim liige skulptor Juhan Raudsepp. Ta oli sündinud 1896. aastal Valgamaal. Kunstiharidus sai ta Pensa kunstikoolis, kus õppis aastatel 1914—1918 maali ja skulptuuri, 1923. a. hakkas esinema kunstinäitustel, kuuludes Eesti Kunstnike Rühma liikmeskonda.

J. Raudsepp on loonud arvukalt portreid, mis jäävad eesti skulptuuri varamusse püsima: „Nikolai Triik" (1934), vanaisa portree „Rusivana" (1927), jt., mis näitavad suurepärast karakteri avamise oskust ja vormimeisterlikkust. Suurem osa tema loomingust on olnud rakenduslik, monumendid, hauakivid, Tallinna kunstihoone figuurid ja skulptuuri seostamine arhitektuuriga. Loovtöö kõrval on töötanud pedagoogina ja kunstnike organiseerijana.

Ta maeti 20. dets. Tallinna Metsakalmistule.

Murray E. Newbigging
Ltd.
Matusebüroo
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
Funeral Direktor
733 Mount Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N4
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 • 489-8002

Jüri Reial

IN MEMORIAM

Jüri Reial sündis 1. novembril 1905 Kolga-Jaanis taluperemehe pojana. Alghariduse omandas Köstri-nimelises koolis ja keskhariduse Põltsamaa gümnaasiumis, mille lõpetamise järele astus Tartu Ülikooli õigusteaduskonda. Ülikooli lõpetamise järele 1934. aastal valis enda kui juristi kutsetegevuseks kohtuala, sooritas väga heade hinnetega kohtuametikandidaadi eksamid ning asus töötama vanema kohtuametikandidaadina peamiselt prokuratuuris ja oli hiljem lisakohtunikuks ja kohtunikuks Tallinna jaoskonnakohtutes.

Ta abiellus 1939. aastal Miliza Fridoliniga, millisest abielust sündisid poeg Jüri, nüüd juba tuntud südamehaiguste eriarst, ja tütar Pia.

Venelaste juba Eestis sees olles pääses 1944. a. dramaatilistes olukordades ja eluga riskides põgenema üle mere Rootsi, kuhu perekond oli jõudnud varem m/l „Juhani" pardal. Rootsis töötas Västerås'is ja hiljem Stokholmis kantseleiametnikuna.

1948. aastal asus koos perekonnaga Kanadasse, kus töötas esimesed aastad Torontos Eatoni haru kaubamaja mööblispeditsiooni osakonnas ja alates 1952. aastast 20 aastat täisajaga advokaadifirmas Goodenough-MacDonell-Higginbottom-Colville. Samal ajal jatkas õpinguid Kanada õiguse alal Osgoods Hall'is. Hiljem tegi mitmele advokaadifirmale kaastöid ning töötas 1976 kuni 1984 osalise ajaga Land Registry Office'is.

Kanadas oli J. Reial 1949—1953 Peetri koguduse esimees ja Kanada Eesti Õigusteadlaste Ühingu juhatuse liige.

Nõnda kõnelevad kadunu elukäigu kohta linnulennulised read: Eestis — katkenud kohtualane karjäär ja paguluses — püsimine jurisprudentsiga seotud tegevuse piirimaadel. Sama dualistliku elukäigu osaliseks on samaealised eesti juristid olnud omas suures enamuses.

Ometi ei tähendaks Jüri Reiali elatud elu väline külg tavalise tosinainimese elu. Välisel taustal tõuseb meie silmade ette kuju väga sisurikkast ja avarast inimesest. Miljonid inimesed sünnivad ja surevad, kuid iga elu on oma avalduslis ainus ja kordumatu. Tihti on inimese elu kujunemist võrreldud kunstiteose loomisega, sest igas kunstiteoses kajastub suuremal või vähemal määral looja vaim, mis on ainukordne. Eriti on see paikapidav kadunu puhul.

Jüri Reial on isiksus, kes elas harmoonilist elu iseendaga, oma perekonnaga ning ühiskonnaga, keda ta teenis. Ta ei olnud nurise- ja ega mässaja. Ta iseloom ning elu sügavikest läbikäinu moraalne ja religioosne mina mõjusid, et ta hästi sobis oma kutsetööga. Kui kohtunikku iseloomustasid teda kõrge intellektuaalne kapatsiteet, lausa intuitiivne õiglustunne ja siiras inimlikkus, milliseid omadusi veelgi soodustas kodus valitsenud perekondlik atmosfäär, mille kujundasid ta juristist abikaasa ja äi — autoriteetne riigikohtunik E. Fridolin. Kadunu ei leppinud vaid nü. mehaanilise kohtumõistmisega ja paragrahvi rakendamisega, vaid pidas meeles, et summum ius, summa iniuria, et suurim õigus võib olla ka suurimaks ülekohtuks ning talitas selle järgi. Jüri Reial oli õiguse preester.

Kadunu andis enam kui võttis. Ta andis oma parima. Ultra posse nemo obligatur: keegi ei ole kohustatud ületama võimalikkuse piire, ütlesid vanad rooma juristid.

Eriti tuleb esile tõsta kadunu teeneid Kanadas Peetri koguduse ja kiriku ülesehitamisel, kus ta koguduse esimehena oma kaaluka ja lepliku hoiakuga tasandas teed, kui see juhtus olema konarline ning soodustas isegi võimatusena näivate eesmärkide toimetuleku. Toronto Peetri kogudusel on põhjust mälestada oma koguduse rajamisaegset esimeest tänulikus meeles. Samuti mälestab sügavas leinas oma kadunud kolleegi Eesti Õigusteadlaste Ühing Kanadas.

Meie mälestusis ehitas Jüri Reial endale kauni monumendi, mis säilib. Sit tibi terra levis!

Kaul Kadak

Kuulutamine
„VABA EESTLASES"
täidab oma eesmärgi!

ESTO-84 Rootsi Komitee lõpetas tegevuse

Stokholmis lõpetas ESTO-84 Rootsi komitee oma töö piduliku koosviibimisega, mille korraldas Sihtasutus Eesti Kultuuripäevad Eesti Majas. Pildil koosviibimisest osavõtjad. Foto: Tippo

ESTO-84 Rootsi Komitee tegevusele tõmmati lõppkriips alla Stokholmi Eesti Majas Sihtasutus Eesti Kultuuripäevad poolt korraldatud koosviibimisel. Leo Karupää tervitas kõiki ideelisi vaevanägijaid ja avaldas tänu edukalt läbi viidud operatsiooni eest, mis just jõulu eel osalenud reisijaid rõõmustas. Eriti tänas ta operatsioon „Estole" juhti Kalle Onnot ja ta abilisi Eva Värbut, Margus Kalmaru ja Hendrik Vare.

K. Onno andis põgusa ülevaate reisijate statistikast ja nende hulgas teostatud ankeedi tulemustest. Rootsi Komitee esimees Sven Hanson omakorda puudutas tehtud tööd ja tänas oma abilisi.

Kanadast oli saabunud ESTO ajal esmakordselt näidatud Tiina Soometi Eesti saatust kirjeldav ja eestlaste probleeme tutvustav videofilm. Film, mis valmistatud ingliskeelses versioonis, oli Tarmo Sepa abiga üle viidud Euroopa TV PAL-süsteemile.

Koosviibimise korraldajaks oli Elldor Velliste ja osavõtjaiks nii ESTO-84 Rootsi Komitee kui ka Sihtasutus Eesti Kultuuripäevad inimesed.

Appi eesti Vabariigi saatkonnale Londonis

Tiiu Pärnsalu avas Eesti Ühispangas „Saatkonna restaureerimise fondi" arve omapoolse 100-dollarilise panusega

Tiiu Pärnsalu avas Eesti Ühispangas „Saatkonna restaureerimise fondi" arve omapoolse 100-dollarilise panusega.

Juba 1. novembril 1984 kirjutas „Meie Elu" pikema artikli (mis põhineb „The Sunday Telegraphi" reporteri jutuajamisele Anna Taruga) Londoni Eesti saatkonna aktuaalsetest muredest. Sellele järgnes sama põhjalik ülevaade L. Koobase sulest „Vaba Eestlases" 4. detsembril. Need read olid kirjutatud põhjamaise tagasihoidlikkusega, kuid sõnum oli tungiv, et kui me nüüd ei tegutse, siis kaotame viimse jalatäie vaba Eesti pinda.

Kui paljud meist lugesid neid artikleid? Kui paljud meist reageerisid nendele artiklitele? Mina tean ühte, kes mitte ainult ei lugenud, vaid ka reageeris, sest ühel õhtul helises telefon. Helistajaks osutus Tiiu Pärnsalu. Ta küsis kas ma tunnen L. Koobast ja kas ma lugesin viimase artiklit „Vaba Eestlases"? Vastasin jaatavalt. Siis küsis ta, et mida ma kavatsen võtta ette, et päästa meie saatkonda? Olin nagu kõik teised — vait! Tiiu Pärnsalu teatas temale omase selgepiirilisusega, et nüüd peab tegutsema ja kiiresti. Ta lubas avada arve Eesti Ühispangas, pannes seemnerahaks 100 dollarit. Ta arvas, et leidub väheseid, kellele saja-dollariline panus käiks üle jõu. Oli meil-gi väikene nõupidamine ja otsustasime lisada omaltpoolt sama summa.

Eesti saatkonda Londonis ähvardab sundmüük, kui ei puhastata hoone välispinnad. Juba 20 aastat tagasi jõustunud seadus, mis andis ümbruskonnasaastamis järelvalveasutusele suured õigused, on muutnud kurikuulsa Londoni udu vaid mälestuseks. Hakati puhastama hooneid. Suhteliselt lühikesel Queen's Gate tänaval on hooned puhastatud, kohendatud ja värvitud. Ainukese puhastamata hoonena on jäänud meie saatkonna maja. Hr. Ilves (surnud) ja hr. Taru püüdsid nii palju puhastada kui nad suutsid, see piirdus siiski ainult alumise korrusega. Hoone on aga seitsmekorruseline. Ka mõningad aknaraamid tahaksid uuendamist. Muidugi kõik vajavad värvimist. Samuti esinduslikku trepikoja seinad ja lagi, mis on samuti seitsme-korruse kõrgune. Selleks on vaja tellinguid, et üldse ligi pääseda ja ainult oskustöölised teavad kuidas neid lagesid ja aknaid puhastada ja parandada.

Eesti saatkonnal on suured teened meie taassaavutatud Vabariigile tunnustuse hankimisel, hiljem ühenduse pidamisel teiste riikidega ning kaubandussidemete hankimisel.

„Skautlikel õppeväljakuil" 1984 talvenumbris on artikkel skm. B. Rautsma sulest, kus ta kirjeldab 1920. juulis Londonis „Olympia Hallis" asetleidnud I jamboreed, kus Eesti lippu . . . „ . . . tervitasid inglise kuninglik perekond, mailmariikide suursaadikud ja mitmekümne-tuhandeline rahvahulk, kes aplodeeris ja hõiskas meile — Bravo Estonia!"

Et Eestit juba siis tunti, oli tänu Eesti saatkonnale Inglismaal. Inglasele on staatus ikka veel tähtis, sellepärast märgukirjad, õiendused, artiklid jne., mis tulevad saatkonnast, leiavad vastukaja, neid loetakse. Saatkond on ava, mille kaudu saame vahendada meiepoolset informatsiooni praegugi suurt diplomaatilist rolli mängivale Briti valitsusele. Rootsis 1980 ESTO-l oli meid koos 25.000 ja Kanadas mitte palju vähem. Kui igaüks paneks oma panuse, kui palju suudaksime teha!

Hiljuti käis Venemaal üks katoliku nunn. Seal küsitleti teda agressiivselt ja tal oli mure, et kas saabki enam välja. Huvitav oli nunna väljendus tema saabumisel siiapoole raudeesriiet. Ta ütles, et ta oli teadlik, et tema usukaaslased oleksid palvetanud tema eest, aga juudid oleksid pannud liikuma maa ja taeva, et saada oma inimest välja.

Teeme meiegi kõik, mis meie võimuses, et püsiks see tükike meie Eesti Vabariigi pinnast. Arve nimi on „Eesti saatkonna restaureerimise fond." Arve number on 7908—0. Sellest fondist väljaantavatele tshekkidele kirjutavad alla aupeakonsul Ilmar Heinsoo ja Henny Aruja, kes annavad selle üle ka aruandeid.

Henny Aruja

Massaazh-teraapia
Leili Terts
Reg. M.T.
VASTUVÕTT KOKKULEPPEL
Tel. 757-8679

Kakskeelsuse kontroversiaalsus Quebecis

Mõned aastad tagasi võttis Quebeci „separatistide" enamusega parlament vastu seaduse, mille põhjal kõik teatähised, kaupluste sildid ja avalikud teadaanded pidid olema ainult prantsuse keeles. Hiljuti leidis Quebeci Ülemkohus, et see seadus on vastuolus põhiliste inimõiguste printsiipidega (Quebec human rights charter). Selle otsuse tulemusena peavad eelloetletud sildid ja tähised olema mõlemas keeles. Quebeci separatislik valitsus kavatseb otsuse vastu võidelda kõrgemates kohtuasutustes, võibolla isegi Kanada Föderaalses Ülemkohtus. Kuna kõik märgid ennustavad liberaalide võitu järgmistel provintsivalimistel, siis võib oletada, et Ülemkohtu otsus muutub mõne aja pärast tegelikkuseks ja turistidel on hõlpsam liigelda Quebeci maanteedel.

Kontsertjumalateenistus New Yorgi Pauluse koguduses

New Yorgi Eesti meeskoori vaimulik kontsert leidis aset 2. detsembril Pauluse Koguduse kirikus, millega ühtlasi tähistati koguduse 35-ndat astapäeva. Koor esines Erik Veski juhtimisel. Solistidena osalesid H. Saareste ja E. Lüdig, orelil Helene Tobias. Vaimulikus osas olid kaastegevad praost A. Hinno, abipraost V. Kangro ja E. Järvet Usuteaduslikust Instituudist.

Koori hästivalitud kontserdi kava sobis suurepäraselt koguduse 35. aastapäeva tähistamise meeleollu ja jõulueelse aja raamesse. Kuulajaskond oli arvukas, selles ka E. V. esindaja E. Jaakson, kes on muide üheks koguduse asutajaks-liikmeks. Kontsert-jumalateenistusele järgnes koosviibimine kohvilauas. Oli rohkelt õnnitlusi ja tervitusi nii eesti kui ka ameerika kogudustelt ja organisatsioonidelt.

Simonson andis Eesti Rahvusnõukogu auhinna oma organisatsioonile

Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides esimees Juhan Simonson teatab, et tema panka on Rootsist üle kantud 2 000 krooni või ümmarguselt 240 dollarit Eesti Rahvusnõukogu poolt vabadusvõitluse auhinna-stipendiumina temale.

Kuna Juhan Simonson ütleb, et ta kõnesolevat vabadusvõitluse tööd on sooritanud Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides raamis, siis annetab ta selle summa Rahvuskomiteele viimase rahvuspoliitiliste aktsioonide toetamiseks.

Eestlanna kadunud

Anita Tambooni otsitakse juba üle kuu aja

Toronto ajaleht „The Toronto Sun" avaldas 24. detsembril Christel Blatchfordi kirjutise kadunud eestlannast Anita Tamboonist, kes selleks ajaks oli kadunud juba kuu aega.

A. Tamboonil on maja Ida-Torontos, mida hooldusasutus on hoidnud korras, arved on makstud ja maja kütteõliga varustatud. Kadunud naine jättis maha kaks kassi, viis pensionitshekki ja mitmed rahaga täidetud ümbrikud. Tal on võimaldatud elada oma majas, kus talle on korraldatud toitlustamine majaabilise saatmise või toidusaatmisega Meal on Wheel's kaudu.

Tambooni kadumisest on teatatud politseile, kes ei ole teda leidnud;

küll leiti tema käekott linna lääneosas, kus oli 40 centi raha.

Politsei on teinud järelepärimisi haiglais, ka surnukambris, kuid need pole tulemusi andnud.

Ta on olnud kadunud mõnikord ka varem, kas südalinnas või abikaasa, kes suri neli aastat tagasi, hauale minnes, kuid need kaotsiminekud olid lühiaegsed ja ta toodi jälle politsei poolt koju. Kui ta vaimne olukord halvenes anti talle Wellesley haigla poolt välispatsiendi kaart, kus on märgitud, et ta pole võimeline oma majandust ise korraldama ja Mental Health Act'i alusel Ontario hooldusasutus võttis üle tema asjaajamise.

Kadunu oli sageli kujutanud ette, et tema maja tahetakse temalt ära võtta

ja ta on olnud valmis oma asju juba ära viskama, et majast lahkumisele ette valmistuda.

Aasta tagasi muutus ta unustajaks.

Ajalehes öeldakse, et kui kaotsiläinud lapse puhul rakendatakse mitmesuguseid otsimisviise, siis kadunud vanade otsimiseks ei kasutata mingeid muid viise, kui et nende naabrd otsivad kontakti politseiga siis, kui nad pole neid enam mitmel päeval märganud.

Anita Tamboon on 5 jalga 2 tolli pikk ja kaalub umbes 115 naela.

Tal on tumehallid juuksed, sinised silmad ja ta räägib inglise keelt tugeva aktsendiga.

Tavaliselt kandis ta pikka mantlit ja prille.

„Ehatare" pulmapidu

„Ehatare" ühiskonnas oli esimene ajellumine. 13. detsembril laulatas õp. Elmar Pähn Jenny Petersoo ja Gustav Palootsa. Pulmapidu toimus lähemate sugulaste osavõtul Eesti Kodus.

Noorpaari olid kokku viinud ühised huvid, noorusaja koolilinna, Tartu mälestused, kus mees õppis agronoomiat ja abikaasa kooliõpetaja kutset. Noorpaar soovitab ka teistel „Ehatare" elanikel sama teed käia.

Eestlase surm autoõnnetusel

Pühade nädalal toimus Toronto lähedal, maanteede nr. 5 ja 24 ristumiskohal raske õnnetus, kus haruteelt sõitis nõutava peatuseta suurele maanteele kinnine kerge veosõiduk ja sattus suure veoauto ette. Kergem veok paisati kraavi ja süttis põlema, kusjuures õnnetusel said surma 26-aastane eestlane Mike Kullik ja 17-aastane John Aspenleider, kuna 16-aastane Chris McDowell viidi raskete vigastustega haiglasse. Suure veoki juht jäi vigastamata.

Rohkem tellijaid — parem ajakeht.
Soovitage
VABA EESTLAST
oma sõpradele!

Oodatakse materjali gaidide raamatule

Eesti Gaidide Liidu Keskbüroo teatab, et eeltööd gaidide mälestustekogu väljaandmiseks edenevad hästi. Et aga paljud on avaldanud soovi materjalide sisse-saatmise tähtpäeva pikendada, siis on uueks tähtajaks määratud 31. märts 1985.

Tahetakse saada jutustusi meeldejäänud sündmustest Eestist, põgenikelaagreist kui ka tänapäeva gaidlusest.

Fotod, väljavõtted päevikutest või kroonikatest ja laagrilehtedest on väga teretulnud. Soovitakse ka, et üksused oma ajaloo lühidalt kirja paneksid ja lisaksid joonise üksuse märgist. Oleks tähtis, et ka nendest üksustest, mis enam ei tegutse, mõni endine juht saadaks materjali.

Kirjutisi või lugulaule laagritest, tõestisündinud nalju, all-laagrite ja salkade hüüdusid — kõike seda oodatakse. Kui fotograafidel on mõned huvitavad fotod laagritest, oleksid gaidid tänulikud, kui saaksid neid oma raamatus kasutada.

Materjali saatjaid palutakse lisada linn ja asukohamaa, ka neiupõlve või hüüdnimi ja gaidlik tiitel või amet. Oodatakse jutustusi ka nooremalt generatsioonilt. Käsitsi kirjutades palutakse hästi selges käekirjas seda teha ning tippides üks rida vahele jätta.

Huvitavat materjali on saabunud juba mitmelt maalt. Esimeseks, kes reageeris üleskutsele, oli Juta Järvi Kan., kirjutades Meerbecki gaidrühmast Saksamaal. Oodatakse aga artikleid ka teiste Saksamaa D. P. -laagrirühmade kohta, kuna neid on senini väga vähe saabunud. Ka endiste Taani, Inglismaa ja Argentiina üksuste kohta pole veel midagi sisse saadetud. Austraaliast on tulnud kõige rohkem materjali, eriti palju ajaloolisi fotosid Agnes Pank-Pedajalt. Ann Lehtmetsalt, samuti Austraaliast, saabus foto 1939. a. Ungaris peetud gaidide Pax Ting maailmalaagrist. USA-st laenas Aino Kaselaan terve oma gaidluse fotoalbumi ning Ly Pajusi andis kasutada Geislingenist kaasa toodud hellakeste pere päevikut. Rootsist saatis Virge Hint fotosid gaidide kodus Our Chalet's viibimisest ning väljavõtteid tütre päevikust. Ajaloolistest kirjutistest ja protokollidest on teinud äratõmbeid Ene Runge Kanadast, paljud teised on kirja pannud huvitavaid mälestusi ja naljalugusid.

Kõik kirjutised ja fotod saata aadressil:

Gdr. Siiri Puust, 497 Mt. Vernon Rd., Buffalo, N. Y. 14226, USA. Telef. (716) 839-0761.

TOETAGE POLIITVANGE
Vaba Eestlase talituses on saadaval

Eesti vastupanuliikumise kroonikad I ja II köide, üksikköite hind **$20.00, saatekulu $1.—**

Mart Nikluse ja Jüri Kuke mälestusteos „Kaks kes ei alistunud" **$34.00, saatekulu 01.—**

Mart Nikluse ja Jüri Kuke mälestusmargid 34 marki poognas, poogna hind **$3.00, saatekulu $0.50**

Mart Nikluse kirjaümbrikud tema sunnitöövangla aadressiga **Tasuta**

Mart Nikluse, Enn Tarto, Lagle Pareki, Tiit Madissoni, Heiki Ahoneni ja Arvo Pesti vabastamisenõudega postkaardid saatmiseks ENSV asehaldurile Karl Vainole Tallinnasse ja NSVL ülemvalitsejale Konstantin Tshernenkole Moskvasse **Tasuta**

Tasuta tellimistele lisada $0.50 saatekulu

SPORT

Kanada meistrivõistlused murdmaa-jalgrattasõidus

Kanada meistrivõistlused murdmaa-jalgrattasõidus toimusid pühapäeval, 2. dets. Heber Down Konservatsiooni maaalal Oshawa lähedal. Võistlust alustas 23 gladiaatorit, nende hulgas ka eestlane Robert Vellend. Sõita tuli kümme 2.2 km-st ringi, kokku 22 km.

Võistlus algas jõe tasapinnal. Esimene 600 m oli võrdlemisi tasane, aga metsavaheline rada oli eelmis[illegible]dala külmast jääga kaetud. Järg[illegible]es umbes 200 m asfalti ja siis 30 kõrgune trepp ülemisele platoole. Jälle veidi tasast maad ja siis lan us puude vahel ja mudasel pinnal tagasi jõe äärde. Rada, mis tavaliselt mõeldud jalakäijatele, oli otse jõe kaldal ja esimese ringi ajal kukkus kolm sõitjat sellest umbes kolme meetri kõrguselt alla. Järgnes järsk tõus soise metsa vahel ja sama järsk langus. Siis 100 meetrit tasast soist maad ja siis 300 meetrit võrdlemisi tasast muru. 100 meetrit enne ringi lõppu tuli läbida 10 m laiune jõgi. Vesi oli 40 sm sügav ja põhi kivine. temperatuur 0°C. Pooled võistlejad sõitsid ja teine pool jooksis sellest läbi. Ka siin oli kukkumisi ja vähemalt üks sõitja (Malcolm Faulkner) läks juba esimesel ringil ülenisti vee alla, aga lõpetas siiski võistluse!

Kohe alul läksid juhtima Ontario meister Lubo Masurkiewicz ja Jeff Costello Ontariost. Robert Vellendil murdus sadul ja pidi uue ratta saama, milline toiming võttis tal ligi viis minutit. Järgnesid Briti Kolumbia sõitjad, siis Jim Sciberas ja Robert Vellend Ontariost. 1 tunni ja 26 minuti järele lõppes võistlus samas järjekorras, väljaarvatud, et Lubo Masurkiewicz oli teisele kohale surutud.

Robert Vellend, kes kogu sügise on kohalikel võistlustel esimese nelja hulka tulnud, kukkus võistluse jooksul kokku kuus korda ja tal läks viimase ringi jooksul käiguvahetaja katki.

Kuna ilm oli haruldaselt ilus, päiksepaisteline ja soe (5°C), park väga meeldiv, siis jäi kuni sajale pealtvaatajale sellisest uskumatult raskest võistlusest väga hea mulje, inimesed vangutasid päid ja ütlesid: „On ikka kanged mehed küll!"

Orienteerumine ja murdmaajooks toimub tavaliselt vähema raskusega maastikul. Murdmaajalgrattasõidul tuleb kaardi ja kompassi asemel meestel jalgratast kanda!

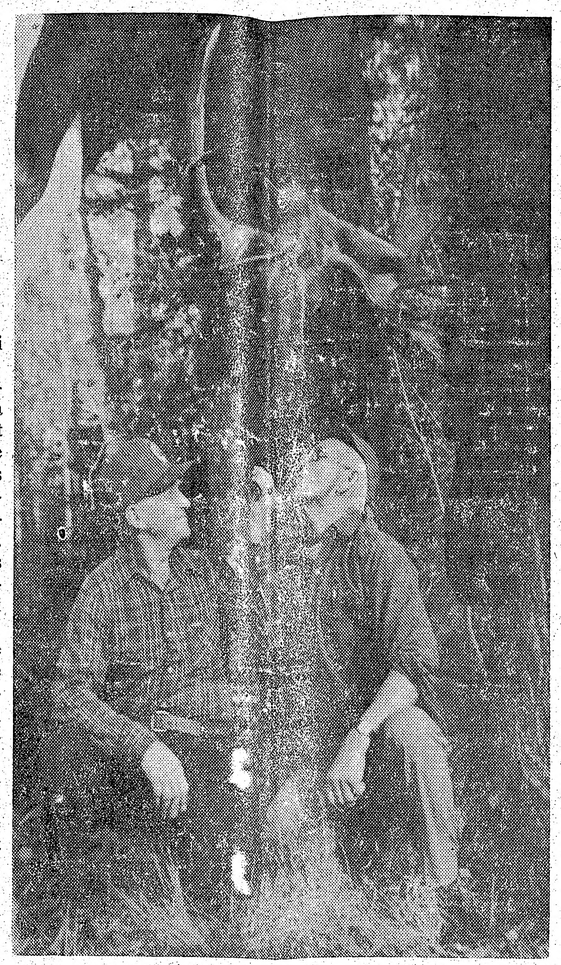

Kaugel Põhja-Ontarios, Geraldtoni linnakese ümbruskonna metsades valitseb jälle vaikus. Lumevaibaga kaetud loodus suigub talveunes. Põdrajaht on lõppenud. Paljudel eestlastel on aastate jooksul seal väljakujunenud „omad jahimaad" ja vaatamata, et jahisaak iga aastaga muutub nigelamaks, sõidetakse ikkagi traditsioonikohaselt pikk maa maha, et õnne proovida. Kui põtra ei saa, siis vast kala, kana ikkagi . . . Pildil kaks eakat kütti jahisaagiga. Vasakul Rakvere mees Oskar Kull paraja põdramullikaga ja Otepäält pärit Jaan Sikk, kelle kuuli ette sattus päris sarviline ise. Foto: Tommy Tomson

USA's kasutatakse lumetantsijaid

BLOWING ROCK — N. Carolina suusakuurortide omanikud on palganud grupi cherokee indiaanlasi, et nad teeksid „lumetantsu" nende mägedel, kus soe ilm on muutnud suusamägede nõlvad paljaks kamaraks. Suusakuurortide omanike esindaja ütles, et ta usub, et indiaanlased võivat katta mäenõlvakud paksu valge lumevaibaga pärast aastalõpu neljapäeval tehtavat lumetantsu.

Aastal 1980 oli lumi hakanud langema juba esimese tantsu ajal, kui sama grupp oli abiks palgatud ja sadas 41 centimeetrit.

Poole tosina tantsija juht ütles, et nende tants pole üldse lumetants. Neil polegi erilist lumetantsu. Nad just lähevad üles mäele ja teevad seal mitmesuguseid tantsulisi liigutusi ja nimetavad seda lumetantsuks.

Cherokeedel polevat kunagi olnud lumetantsu, ainult navaho, hopi ja Lõuna-USA osariikide indiaanlastel on vihmatants. Ta ei arvanud ka, et tema grupi jalgade tampimisel oli midagi tegemist 1980. aasta lumesajuga.

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

MALE

Eesti 1984. aasta parimaks maletajaks tunnustati „Kalevi" nõukogu juhatuse poolt Jaan Ehlvest.

☆

Nõukogude Liidu VII võistkondliku kirimale-meistrivõistlusel saavutas esikoha Leedu koondis, järgnesid Vene, Aserbaidzhaani ja Eesti koondis. Kokku oli osavõtjaid 17 12-liikmelist võistkonda.

☆

Tallinnas toimus Paul Kerese nimelises malemajas lahtine meistrivõistlus. 11 punktiga oli esimene Sevastoopoli esindaja V. Malanjuk, teine 10,5 p. A. Ivanov Klaipedast, Lembit Oll ja E. Kingis lõpetasid võistluse 9 punktiga.

Eesti sõduri kangelaslik võitlus 40 aastat tagasi

lugejate soovil eriväljaandena:

1944. AASTA

Kodumaal kirjutatud vastupanuraamat saadaval

„VABA EESTLASE" talituses ja EAK kinkeärile

HIND $3.00 pluss saatekulu $0.70

MÜÜGIL

Eesti muinasjutte inglise keeles

„TALES FROM ESTONIA"

tõlkinud Gisela McBride

31 MUINASJUTTU JA KOKKUVÕTE „KALEVIPOJAST"

$5.75 — 50 centi postikulu

Saadaval Vaba Eestlase talituses

MÜÜGIL

EESTI VANGISTATUD VABADUSVÕITLEJATE ABISTAMISKESKUSE VÄLJAANDEL ILMUNUD

LISANDUSI MÕTETE JA UUDISTE VABALE LEVIKULE EESTIS

I KÖIDE

Kogud I—VII 1978—1980, 228 lk.

Hind $20.— pluss postikulu $1.—

HANS MERET'i

TEREMI JUTUSTUS

Estonia mässust, sõjast, Berliinist, KZ-laagrist ja muust

272 lk. (költes raamat)

Saadaval „VABA EESTLASE" talituses

HIND $25.— pluss saatekulu $1.50

Hanno Kompus'e

„KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE . . ."

Hind $17.—, saatekulu 85 c.

Müügil „Vaba Eestlase" talituses

SILEESIA VIHMAVARI

ehk

Miks Eesti Diviis tulema ei saanud

HEINO SUSI

Katkend tõsieluromaanist „Sarviku sulased"

2.

Pataljoniülemaks oli toosama kapten Sirvet, kellega koos me Falkenbergist jooksu saime, samasugusest parunilossist nagu nüüd siin see Oberfalkenhaingi. Kapten Sirvet oli vana leegionär, aga mitte kõige õigemat turnvüüräri sorti. Räägiti, et kunagi Eesti Leegioni algpäevil, kui ta oli jalaväe-suurtükkide kompanii ülem, käinud üks suuremat sorti sakslane kompaniid üle vaatamas ja pärinud, kas relvad on nõuetavas korras. Sirvet vastanud, et enamus torusid on korras, aga mõned on kõverad ja lasevad metsa, pole midagi parata. Naljaviskamine tõsiste asjade puhul on relvagrenaderide üksustes teatavasti ränk patt ja sakslane teinud mürglit, nii et see juuresolijail on tänapäevani meeles. Kompaniiülemast tõusis Sirvet siiski õige kähku pataljoniülemaks, aga midagi läks tal sakslastega jälle viltu. Trahvitonksuks määrati ta Kehrasse tagavarapataljoni kompaniiülemaks, teenima Hauptsturmführer Störtzi all „lapsetüdrukuna" noorsõdurite väljaõppel. Kehrasse jõudis umbes samal ajal soomepoiste teine pataljon, kellele sakslased keeldusid luba andmast rindele minekuks koos teiste Soomest tulnud relvavendadega; nendega, kes läksid kõigi lootuste kiuste Tartut tagasi võtma. Kehrasse saadetud soomepoisid olid muidugi õige tigedad terve sakslaste värgi peale ja eriti Hauptsturmführer Störtzi peale, kes armastas kõnesid pidada Suursaksa Riigist ja natside „Uuest Euroopast". Kapten Sirvetiga aga loodi kähku õige usalduslik vahekord, kuna tegemist näis ilmselt olevat mehega, kes pole sakslaste soosik.

Kui soomepoisid enne Tallinna langemist Lasnamäel ja Maardus „vabariiki tegid", oli kapten Sirvet poistega ühel meelel ja tegi võimalikuks Maardu vabriku päästmise, mille sakslased tahtsid õhku lasta. Soomepoisid saatsid neil päevil Störtzi pikalt peesse ja Störtz lubas iga mehe maha lasta, kes hiljem ükshaaval diviisile järele tilgub. Mehed jäid muidugi mahalaskmata (isegi punaarmees lastakse hoopis vähem mehi maha kui ähvardatakse) ja kapten Sirvetist sai jälle pataljoniülem. Sest egas keegi sakslastele seletama läinud, kes noil päevil Talllinna all mida tegi, või kuhu poole hoidis. Kapten Sirvet uskus, et punaväe vastu peab sõdima, olgu mis on ja saagu mis saab.

Selles asjas olid eesti sõdurid enam-vähem kõik ühel meelel, olgu Suursaksa Riigiga, germaanlastega ja relvagrenaderide asjandusega lood kuidas tahes.

Elul Oberfalkenhainis polnud alul suurt vigagi. Rinne oli vaikne ja kus see parem elada on, kui parunilossis. Niisugust võimalust peab kasutama, sest hullud asjad on seljataga ja hullemad veel ees. Timmu ometi ei saanud ega saanud õiget rahu. Ta oli nimelt kindlasti veendunud, et lossimüüridesse on peidetud varandusi, mida pagevad parunid enam ei jõudnud kaasa vedada, mida peaks tingimata üles otsima. Timmu meisterdas omale puuhaamri ja hakkas sellega lossi müüre kloppima — kas kõmiseb vastu, või mitte. Kui kõmiseb, on ehk tegemist peidetud urkaga ja varjatud varandusega. Kuna tegevust polnud üleliia kellelgi, hakkas see komme ka teistele külge ja varsti jalutasid igasugu staabimehed, putserid, kokad, kirjutajad ja telefonimehed ringi ja koputasid seinu, et kas kõmiseb või ei kõmise. Timmu ise oli ometi see, kelle töö näis esimesena vilja kandvat. Ükski asi ei ole aga nii lihtne, nagu alul paistab. Kõmisev koht oli nimelt pataljoniülema toas, lossi suures kabinetis, kus olid kirjutuslaud, suured diivanid ja raamaturiiulid. Timmu oli seal koputamas käinud muidugi patüli äraolekul ja salaja, sest pataljoniülemad ei salli, et lihtsõdurid mööda nende tube kooserdavad ja seinu koputavad. Kui ta nüüd luba läks küsima seina sisse auk raiuda, sai ta muidugi kõigepealt selle eest sõimata, et ta ilma loata mööda pataljoniülema tuba oli ringi kolanud. Timmu kuulas pragamise ilusti vaikselt ära ja küsis siis ometi, kas ta tohib näidata, kus ja kuidas see koht nii kahtlaselt kõmiseb. Pataljoniülem muutuski uudishimulikuks ja Timmu sai loa seina sisse auk raiuda.

„Aga kui te seina ilmaasjata ära lõhute, hoidke oma nahk!"

Timmu teadis väga hästi, et kui luba kord olemas on, pole tema nahk enam hädaohus, sest auk oli ju raiutud pataljoniülema enda loal. Müüri taga oli tõesti õõnsus ja selles terve hulk küünlajalgu, kausse ja liudu. See oli kindlasti väärtuslik kraam, kuigi praegustes oludes polnud sellega midagi mõistlikku peale hakata. Pataljoniülem vaatas, vangutas pead ja arvas, et õigus oli teil, kuramustel. Ja varanduseotsimise pisik levis kui kulutuli kõigile lossi elanikele. Mõne päeva pärast oli sellel ka asjalikke tagajärgi.

Keldris leiti koht, kus üks terve sein kahtlaselt kõmises. Selgus, et tegemist oli äsja ehitatud müüriga, mis oli tehtud vanadest kividest ja varjatud igasugu kolu taha, et avastamist raskemaks teha. Müür lõhuti maha ja selle taga tuli avalikuks õige suur kamber igasugu kirstudega ja kastidega. Osas kirstudes oli kasutamiskõlbmatu kraam, nagu tolles õõnsuses pataljoniülema toaski — hõbeasjad, dokumendid, raamatud, maalid, ehted. Osa kaste sisaldas aga hoopis väärtuslikumat kaupa — pudelite ja pudelite kaupa veini ja pisut ka kangemat kraami, sakslaste peene rahva napse nagu Wacholder, Kümmel, Bohnekamp ja Deutscher Weinbrandt.

Kui suurem osa soomusetegijaid olid indiaanlaste kombel kisades ruumist lahkunud, jäin veel viivuks maha kastides olevat ja läbisegi põrandale puistatud kraami vaatama. Hõbe oli ilmselt väga vana ja näis õige väärtuslik mulle võhikulegi. Ka osa ürikuid näisid olevat väga vanad. Käsikirjalised perekonna ajalood ja tähtsate sündmuste kirjeldused möödunud sajanditest. „Ehrenschriftid". Sajandeid ja sajandeid vana sugupuu, puna parunid, krahvid, vabahärrad ja muidu von'id . . . Kõik see varandus oli läbisegi puistatud ja osalt põrandal laiali, poriste sõdurisaabaste jäljed peal. Kui punaväelased kord siia jõuavad, siis näevad, et ka teispool rinnet tuntakse dialektikat ja materialismi: aristokraatide ja kodanlaste varandus ilusti segi puistatud ja põrandale laiali löödud . . .

☆

Veini ja napsi jätkus mõneks päevaks, just nii palju, et sai maitse suhu. Kui öeldakse, et süües kasvab isu, siis kindlasti võib öelda, et juues kasvab janu. Veini ja napsi aga ei leitud enam kõige hoolikamale koputamisele vaatamata. Kuna oli tegemist eestlaste väeosaga, kes selliseid asju tunnevad, pandi keldris kähku käiku viinavabrik. Rindevahelistest küladest ja ka siinpool rinnet olevatest mahajäetud taludest sai küllalt peedisiirupit. Sellest sai esmajärguline meski, mis kähku kääris. Pesuköögikatlast lossi keldris sai tore retort ja sinna vett juhtivatest tsinktorudest jahutaja, nii et destillatsioonimasin tuli kui missugune. Pärmi sai pudeli konjaki eest diviisi pagaritelt. Konjakist oli muidugi kahju, aga kõike kokku võttes olid asjal kasud sees. Nii et kõik, mis vaja, oli varsti olemas ja peagi tossas viinavabrik nii et puskarihaisu levis üle terve lossi.

Järgneb

Ly Parma

Teatrireis New Yorki

Et Kanada lõunanaabrid oma lõikustänupüha pühitsevad alles novembri lõpul, seda saime teada vast siis, kui lennupiletid ammugi käes ja sõiduaeg ligidal oli.

Nii juhtuski, et jõudsime New Yorki just sel päeval, kui kogu linn pühitses pikka nädalalõppu, õpilasile oli antud neli päeva järjest koolivaheaega ja noored koos vanadega näisid tähistavat otse igakülgselt perekondlikku tänupüha.

Macy kaubamaja suurparaad, mis vastab umbes meie Santa Claus paraadile novembri algul, oli meie saabumisel küll just äsja lõppenud, ent osa tänavaid oli liikluseks alles suletud ja rahvamurru tõttu tuli osaval taksojuhil teha mitmeid keerdkäike, enne kui ta meie südalinna hotellini sai.

Oli sealgi rahvast murruna. Virginiast ühe keskkooli orkester, mis suurparaadiks kohale oli sõitnud, peatus samas hotellis 120-liikmelises koosseisus ja jõudis oma kärarikka trampimisega neljandaks päevaks rikki ajada ka ühe liftidest, mis muidugi üldist segadust suurendas.

Ka ei tulnud midagi välja meie plaanitsetud pühadeostudest. Taotlesime seda ühel neist nädalalõpu päevadest, ent kõrgelt reklaamitud „maailma suurima kaubamaja" sisemus võttis meid vastu sellise rahvamurru ja trügimisega, et seal vaevalt mingit mõistlikku äritehingut läbi viia oleks saanud.

Aga teater — see meie reisi tõeline New York ja lõbude paik — oli mitmete valikuvõimalustega siiski saadaval.

Muidugi — me ei saanud pileteid pikalt ettemüüdud muusikali „Cat" ei ühelegi etendusele, aga kuna see tuleb Torontos lavale märtsikuus niikuinii ja sellele on meil piletid tellitud, siis polnudki kahju nii suur. Küll aga õnnestus pääsmed saada kauaoodatud uuele ja äsjaste auhindadega kroonitud Stephen Sondheimi muusikalile „Sunday in the Park with George". Muusikalina on see mitmeti kontroversne lavastus, ta ei paku oodatud kostüümihiilgust ega tantsurohkust, küll aga laulu ja muusikat. Ta on kirjutatud vabas käsitluses 19. sajandi maalikunstnik Georges Seurat eluloost, aluseks võetud ta maal „A Sunday Afternoon on the Island of La Grande Yette". I vaatus toimub aastal 1884—86, II vaatus sada aastat hiljem 1984, vaatamata väljatoodud kontrastsele elemendile tundub viimane osa märksa nõrgem. Ometi on sel lavastusel omalaadne haarav võlu just selle erilise tervikliku ainevalla ja sisukäsitluse tõttu.

Ainsad saadaolevad piletid saime seekordselt loozhi, kus meie kaaslaseks osutus üks maalikunstnik Oklahomast. Ta oli sõitnud New Yorki V. van Goghi kunstinäitust vaatama, aga tuli siis ka teatrisse ja leidis, et näidendi peategelase kunstnik George elukäigul on sarnasust ka tema omaga: kunagi pole aega omaenese jaoks, töö ajab vaid taga ja enda õnn ja armastus jäävad tagaplaanile. Kui kurb on selline ülestunnistus ühe noore ja edasipüüdva inimese suust!

Täieliku muusikali hoogsuse, tantsurohkuse, hiilgavate lavapiltide ja kiire tempoga oli teine nähtud lavastus „42-nd Street", mis on muusikalide hästituntud produtsendi David Merricki lavatoode, kes sel alal häid tulemusi on saavutanud juba umbes 40 aastat, ega olnud seekordnegi selles suhtes erand. Üle 50-ne tantsija koputustantsudes rütmilise kingaklobistamisega („tapdancing") on üsna haarav pilt ja publiku maruline aplaus kinnitas etenduse meeldimist.

„Oh! Calcutta!" on maailmas kõige kauem ühtejärge jooksnud erootiline muusikal, plaanitsetud ja loodud kriitik Kenneth Tynani poolt siis, kui ta saavutas võidu teatritsensuuri kaotamise üle Inglismaal 15 aastat tagasi. Olime „Oh! Calcuttat!" näinud juba kord varem Torontos, kus ta jooksis üle aasta. Tegelasi selles on neli meest ja neli naist, kes kõik teatavais etteasteis esinevad alasti, selles lavastuses on rõvedust, robustsust, profaansust, aga ka üsna meeldivat laulu ja head tantsu, eriti hästi esitatud oli alastine duett „One on One". Paigutiselt tundus New Yorgis nähtu Toronto omast vähem huvitav, küllap puudus selles esmanähtu uudsus, kuigi tantsijad-lauljad olid parema tasemega ja lavalised võimalused avaramad.

Muidugi on otse kontrastne eelnimetatu järele mainida Radio City Music Hall'is nähtud igas vanuses vaatajale sobivat hiigellavastust „Magnificient Christmas Spectacular". Selles on väljavõtteid Tshaikovski „Pähklipureja" balletist, mitmesuguseid muid etteasteid ja omamoodi ainulaadsed ja eriti kuulsad on „Rockettes" — 36-liikmeline väga ühtlane tantsitaride trupp, kelle „March of the Wooden Soldier" oli eriti kena. Lavaline pildivahetus on tehniliselt suurepärane, muidugi ilmub korstna kaudu ka jõuluvana, lendab siis ära hirvesaanis ja lõpp-palana on pikem piibliaineline pilt Kristuse sünnist, kus laval esinevad muuhulgas ka hästi taltsad ja treenitud loomad: hobune, eeslid, kaamelid ja terve kari lambaid. On ime küll, et nad nii rahulikult oma näitlejaist käskijaid kuulavad, mida aplaus-ega tugev muusikagi segada ei suuda.

Radio City Music Halli lavaseadeldised, tehnilised võimalused ja suur orkester on imponeerivad, saali kapatsiteet on 6200 pealtvaatajat ja seekordses „shows" oli üle 70 esineja.

Sõnalavastusist oleksin väga tahtnud näha „Death of a Salesmani" Dustin Hoffmaniga peaosas, kuigi seda näidendit vähemalt viies erilavastuses näinud olen, aga see oli võetud mängukavast ära just enne meie tulekut, samuti „The Real Thing" Jeremy Ironsiga oli asendatud teise peategelasega ega olnud enam ahvatlev.

Vaatamas käsime komöödiat „Alone Together", peaosades Janis Page ja Kevin MacCarthy. Sisult on see üsna nüüdisaegne, puudutades nn. „empty nest syndrome", kus arvatakse igatsuslikke probleeme ja elutühjust tekkivat vanemail siis, kui lapsed täiskasvanuiks saades kodusest pesast välja on lennanud. Komöödias selgub vastupidist: 30-aastase abielu järele on keskealisel abielupaaril kolm poega viimaks ometi kodust välja saadetud, mille üle vanemad rõõmustavad ometi kord kahekesi jäädes. Seda mitte kauaks — kordamööda tulevad pojad uuesti koju elama, kaasa tuues ühe tüdrukugi. Tekib koomilisi olukordi, kuid kuna oled ise samaealine, siis pikemal järelemõtlemisel tundub juhtunu otse dramaatilisena, kuigi nalja on üsnagi palju. Huvitaval kombel on publiku reaktsioon igati vanemaid ja mitte poegi soosiv, mida näitasid rohked vaheaplausid.

Ajanappuse tõttu jääb vaatamata ka Sam Shepardi „Fool for Love", mida just eelmisel õhtul enne New Yorki saabumist Torontos nägin ja lavastusi võrrelda oleksin soovinud. See on draama tegevuskohaga ühes motelliruumis, kahe armastaja vaheline võimuvõitlus, armukadedus, lootusetus esitatud ehmatava jõu, ägeduse ja vapustava tempoga. See mängitakse ühesjoones ilma vaheajata 1 tunni 35-minuti jooksul, hilinejaid sisse ei lasta. Käisin seda vaatamas koos meie kursuse grupiga, pärast seda oli diskussioon näitlejatega ja võimalus neid küsitleda. Kuis toimus sellise näidendi lavastus New Yorgis oleks igati väärt olnud kogeda.

Päev enne eelpoolset jõudsin Toronto St. Lawrence Centre Theatres vaadata veel Bernard Slade (väga õnnestunud ja hästikirjutatud näidendi „Same time next year" autor) ebaõnnestunud „Fatal Attractioni". Nii olin teinud vist küll omaenda erilaadse rekordi: ühe nädala jooksul olin näinud seitse erinevat etendust, neist viis New Yorgis ja läbi teinud sealjuures ka üsna tülika lennusõidu, sest tagasitulekul juhtus Torontos olema ränk udu, mille tõttu lennujaam maandumiseks oli suletud 7 ja pooleks tunniks. Lõputu ootamine New Yorgi lennujaamas oli tüütu, varase pärastlõuna asemel saabusime koju alles hilisõhtul.

Mu teatrituur jäi poolikuks, vaatamata jäid seekordselt ka ooper ja ballett, paar muuseumi, mida uuesti külastada oleksin soovinud, jalutuskäik Central Parki ja veel muudki. Tutvusime aga sõprade kutsel ühe kauni, vanaaegsete seinamaalide ja ajaloolise kaitse all oleva restoraniga „Cafe des Artistes" Central Parki läheduses.

New York on linnade linn, küllap üks parimaid teatrite osas, kus on alati näha ja otsida midagi uut ja huvitavat.

Õhtune Broadway on täis tulesid, reklaame ja valgust. Kauneis rõivais inimesi ja kasukais noobleid daame tuleb teatreist ja viletsaid mustanahalisi kõnnib samaaegselt nendega kõrvuti tänavail, pornobaarid meelitavad külalisi vaatama rõvedaid filme ja elavetendusi, Gaiety Burlesk, seksibaarid, prostituudid pakuvad end — kõike on saadaval. Ja õine Broadway on vastandina hommikusele täis paberiprahti, söögijäätmeid ja sodi ning paiguti ta otse haiseb.

Ei ole parem allmaagi oma müriseva rongide ja võimatuseni täiskritseldatud jaamade ning vagunitega. Meie Toronto on selles suhtes küll sadakorda puhtam, ilusam ja parem, aga . . . Ei tohi üldistada. Igal paigal on oma hõng, oma veetlus, oma külgetõmbejõud ja seda on New Yorgil siiski ülikülluses.

Tänavuse KLENK-i korraldajaid. Pildil vasakult Maimu Lõoke, Reet Maripuu, Heikki Reinmann, Arvo Lõoke, Kersti Kionka-Bruining, Riina Kionka, Milton Kionka ja Loit Maripuu.

Leiti 33 uut J. S. Bachi tööd

NEW HAVEN — USA's leidis Harvardi ülikooli muusikaosakonna esimees C. Wolff käsikirjade kogu, mis oli antdu Yale'ile 1873. aastal USA muusiku Lowell Masoni poolt. Spetsialistid avastasid, et kogus leiduvad 33 seni tundmatut helitööd kuulusid Johann Sebastian Bach'ile. Tööd, orelile kirjutatud koraalide prelüüdid, leiti tundmata 18. sajandi muusikakäsikirjast, kuid nüüd uurimisel on selgunud, et selle omanikuõigus võib minna tagati J. S. Bachi õpilaseni Johann Neumeisterini.

Koraali prelüüdid on kompositsioonid, milles variatsioonid ja ümbertöötlused tehakse koraali meloodia alusel, mis saadud rahvaviisi materjalist. Leid suurendab Bachi orelimuusika hulka kuni 25% võrra ja seda hakkavat mängima kõik organistid maailmas publikule ja kogudustele ajastute lõpuni, iseloomustas seda Yale'i ülikooli raamatukogu juhataja ja professor Harold Samuel. Kollektsioonis olevast 38-st koraalist olid vaid viis varem teada, aga arvati, et need on kaotsi läinud.

Bach elas 1685—1750. Ta on olnud just praegu erilise tähelepanu osaline, kuna eeloleval aastal, 1985 pühitsetakse tema 300 aasta sünnijuubelit suurte pidustuste ja muusikafestivalidega mitmel pool maailmas. Kõigile korraldajaile on avastus suureks sünnipäevakingiks kadunud suurmeistrilt.

Samuel arvab, et need olid Bachi varasemad tööd, võimalik et aastaist enne 1710. Käsikirjas on märgitud ainult koraalid ilma tekstita ning mingeid teateid polnud loojast. Samas vormis faksimiilväljaandena avaldatakse need Yale University Pressi poolt lähema poolaasta jooksul. Samuti loodetakse korraldada esimene avalik ettekanne neist töödest juba enne seda, võimalik, et 21. märtsil, Bachi sünnipäeval.

Wolff ütleb, et ta oli just juubeliga seotult uurimas kõiki ülikoolis olevaid Bachi materjale kui sattus sellele käsikirjale, ega polnud millekski selliseks üllatuseks ettevalmistatud.

Belgia kaalutleb tuumajaama ehitamist Liibüale

BRÜSSEL — Belgia kaalutleb Liibüa juhi Moammer Kadaffi ühe miljardi dollari suurust pakkumist aitamaks ehitada neile esimest tuumaenergia elektrijaama. USA valitsus on avaldanud survet Belgiale, et see lükkaks tagasi pakkumise, väites et Liibüa võiks saada liigselt tehnoloogilisi teadmisi aatomipommi valmistamiseks. Kui Belgia ütleks ära, siis pakuvad oma abi kas Lääne-Saksamaa või Prantsusmaa.

Juku Pent pensionile

Juku Pent, maapaguluse algaastail edukas murdmaasuusataja Lääne-Saksamaal, läks hiljem saksa suure sporditarvete tehase Holmenkoli teenistusse, kus ta oma energiaga ja võimetega niivõrd respekti äratas, et temast sai firma tehniline direktor, koht, mida ta pidas 35 edukat aastat, minnes nüüd pensionile.

Ajakiri „Eurosport" pühendab pikema artikli erru minevale Juku Pendile, nimetades teda üheks parimaks maailma suusamäärete eksperdiks — Holmenkol kujunes maailmamärgiks eliitsuusatajatele. Tema juhtimisel laiendas firma oma tegevust kokku 40-le maale sortimenti pidevalt uute aladega suurendades. „Juku Pent oma energiaga, aktiivsusega, ainulaadse organiseerimisandega ja ärimeheliku vaistuga on palju kaasa aidanud, et „Holmenkol" kujunes maailmakuulsaks," kirjutab ajakiri, milline tuletab meelde, et suusamäärdeliikide värvisüsteemi, mis nüüd on üldkehtiv, lansseerijaks oli a. 1950 just Pent.

Minevikku meenutades tuletab leht meelde, et Pent viiekümnendatel aastatel suusatas saksa rahvusmeeskonnas ja võistles Oslo taliolümpial saksa värvides. Tema sporditeeneid on baieri spordiliit vääristatud teeneteplaketiga.

EPL

Teadlane kolme uue teosega

Prof. Felix Oinasel Indiana ülikoolist on praegu ilmumisel kolm teost: „Vargamäe tõde ja õigus", „Studies in Finnic Folklore: Homage to the Kalevala", ja „Essays in Slavic Folklore and Mythology".

„Vargamäe tõde ja õigus" ilmub Välis-Eesti kirjastusel Stokholmis eesti keeles ja sisaldab 28 esseed eesti kirjandusest, rahvaluulest ja uskumustest. Esialal on kirjutised „Tõe ja õiguse" kohta ja „Kalevipoja" teemadel. Küsimusi käsitletakse laiemas perspektiivis, esitades meie kirjandusele ja rahvaluulele vasteid maailma eri osadest. Raamatu lõppu tuleb üksikasjaline ingliskeelne kokkuvõte. Esimene essee kogus „Kuidas kirjanikud loovad", põhineb autori ringküsitlustele baseeruval vastaval uurimusel, mille üle ta on Stokholmis avaliku ettekande pidanud.

FELIX OINAS

Soomlaste rahvuseepose „Kalevala" juubeliks ilmub Soome Kirjanduse Seltsi ja Indiana ülikooli ühisel väljaandel „Studies in Finnic Folklore: Homage to the Kalevala". Raamat on inglise keeles, kuid trükitakse Soomes, Indiana ülikool kannab hoolt selle levitamise eest Ameerikas. Teoses on kirjutisi „Kalevala" ja „Kalevipoja" küsimuste kohta. Raamatu väljaandmist on toetanud Indiana ülikool.

Prof. F. Oinas on Soome Kirjanduse Seltsi ja mitme teise Soome teadusliku organisatsiooni kirjavahetaja-liige ja võtab aktiivselt osa „Kalevala" juubeli puhul korraldatavaist sümpoosionidest Soomes Turu ülikoolis, Stokholmis, Kanadas jm.

Kolmas raamat „Essays on Slavic Folklore and Mythology" sisaldab 15 ingliskeelset uurimust slaavi rahvaluulest ja mütoloogiast ning ilmub „Slavica" väljaandel.

Prof. Oinas on seni avaldanud 12 raamatut, peamiselt inglise ja eesti keeles, lisaks mõned tõlked ungari ja inglise keelest. Tema „Kalevipoeg kütkeis" sai omal ajal dr. Arthur Puksovi Fondi esimese auhinna.

Eesti filatelistide kokkutulek Saksamaal

Eesti filatelistid kohtusid Karlsruhes, tulles Saksamaalt, Belgiast, Soomest ja Rootsist. Ka hulk mitte-eestlasi on spetsialiseerunud Eesti markide kogumisele. Väljapanekud olid küllaltki huvitavad alates eelfilateelia ajastust, iseseisvast Eestist ja praegusest okupeeritud Eestist, millist ajajärku kogujad „Estoniaks" nimetavad. Vanim väljapanek oli dateeritud 1765 Valgas! Veel 1968. aastal oli keegi Nõmmelt Tallinna saatnud tähitud kirja, millel ainult lennupostimargid iseseisvast Eestist. Kiri toimetati korrapäraselt kohale. Ühel margil oli näha Palusalu pildiga Jaapani mark, keegi koguja Eestis oli selle alles nüüd ümbrikule kleepinud ja eesti-vene post toimetas tembeldatud markidega kirja kohale.

Üheks osaks oli ettekanne Tseppelin-postist Läänemere ruumis. Kõneleja märkis, et enamik võltsinguid esineb Eesti markide juures õhuposti alal. Kallimaid postmarke võltsitakse harva, kuna neid kontrollitakse hoolikamalt. Kokkutuleku kohta avaldas pikema artikli ka kohalik Karlsruhe ajaleht.

EESTLASED MAAILMARADADEL

Metsakodus, Rootsis toimus ajavahemikus 6.—13. augustini õpetajate täienduskursus. Et real nooremail õpetajail kaasas olid ka lapsed, oli nende jaoks korraldatud lastehoidla. Kursus toimus valitsuse toetussummadega.

◍ Göteborgis tähistati ühe kirjandus-muusikalise koosviibimisega mitme juubilarist kirjaniku sünnipäeva. Kirjanduslikus osas tutvustati kirjanike Helga Nõu, Ivar Grünthali, Raimond Kolgi ja Aleksis Ranniti loomingu ülevaateid ja näiteid: R. Kolk vaatles H. Nõu ja I. Grünthali loomingut, Arvo Mägi Raimond Kolgi ja Arvi Moor Aleksis Ranniti loomingulist tegevust.

Liidia Saarman deklameeris Ranniti, Helgi Lausen Nõu ja Peeter Koger Kolgi loomingut, kuna autorid Grünthal ja Kolk esitasid ise oma loomingut. Muusika alal olid kaastegevad flötist Liis Jaanivald, pianist Hilja Saarne ja Göteborgi Eesti Naiskoor.

◍ 23. novembril avati Stokholmi Armeemuuseumis kaksiknäitus „Mare Balticum" ja „Båtflyktingar". Esimene käsitleb Läänemerd ja Balti riike ja on komponeeritud vanade maa- ja merekaartide kogu ümber. Näituse avas prof. Alf Åberg, dr. Ilo Käbin pidas ettekande. Teine näitus käsitleb põgenemist Baltikumist 1944.

VABA EESTLANE

TOIMETUS JA TALITUS

avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832

KUULUTAMINE VABA EESTLASES

on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad

üks toll ühel veerul $5.—
esiküljel $5.50

Kuulutusi võetakse vastu:

nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

tel. 444-4832

Väljaspool tööaega:

Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 8. jaanuaril 1985 — Tuesday, January 8, 1985

Lumelaager

Kavakohaselt on Lembitu lumelaager LLL'1/85 Kotkajärvel ette nähtud 12./13. jaanuari nädalalõpul. Kahtlaste lumeolude tõttu on võimalik, et laager lükatakse edasi kahe nädala võrra. Otsus tehakse neljapäeval, 10. jaanuaril ja teatatakse telefonil kui laager ära jääb.

Jõulutervitus Kanada eestlastelt

Eesti Ohvitseride Kogu Kanadas

Puurits, Leo
Spirka, Magda ja Valter Prk.
Valge, Sigrid ja Nikolai

Sündmuste kalender

● Esmasp., 7— neljap., 31. jaan. Etobicoke Civic Centre'is kunstinäitus.

● Pühapäeval, 13. jaan. kell 5.30 p.l. Vana Andrese kiriku saalis Abel Lee loeng slaididega teemal: „Eesti ölimaal iseseisvuse ajal".

● Neljapäeval, 17. jaan. kell 2 p.l. Eesti Majas Pensionäride Naiskoori ja Tervisvõimlejate korraldusel pärastlõuna-kov.

● Pühapäeval, 17. veebr. 1985 kell 3.30 p.l. Faculty of Music, Walter Hall'is Käbi Laretei klaverikontsert.

wintario

3. jaanuaril peetud Wintario loterii loosimisel langes peavõit $200.000 piletile nr. B229111, $100.000 võitsid B600705, D241625, A979550, $10.000 — 137228, 547246, $1000 — 01985, $100 — 0354, $50 segijärjekorras numbrid 958978, $10 — 619 ja tasuta piletiraamatu numbrid 97. Nädala müstilise preemiavõidu $10.000 võitis pilet 000469.

Peeter Sepp kunstigaleriide ühingu eksekutiivdirektoriks

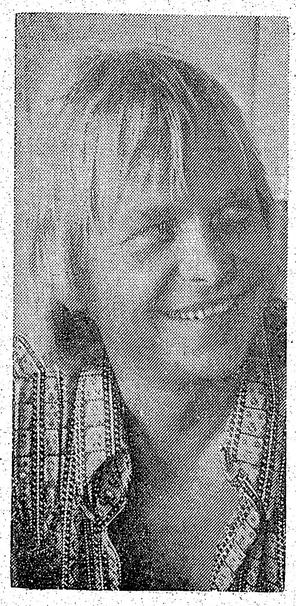

Peeter Sepp nimetati Ontario Kunstigaleriide Ühingu (Ontario Association of Art Galleries) eksekutiivdirektoriks alates 1. jaan. 1985.

Sepp on siiani töötanud kunstnikuna, kel on olnud spetsiaalne huvi telekommunikatsioonide ja interaktiivse meedia vastu ja on olnud Collective Art X Technology administraator. Sepal on ka ulatuslik tegevus olnud kujutavkunstis ja kunstiadministratsioonis. Ta töötas kujutavkunsti ametnikuna seitse aastat Ontario Art Councel'i juures ja on olnud National Gallery of Canada juures Ottawas.

Eesti Maja uusaasta vastuvõtu korraldajaid ja juhatusliikmeid. Esireas O. Piil, abiesimees A. Sepa ja A. Veedla; seisavad J. Roandi, A. Vahtra, Vaiki Niitenberg, A. Niitenberg, Viivi Vahtra, Helene Sepa, Asta Piil ja pr. Veedla. Foto: Vaba Eestlane

Mineviku radadelt

Veeristimise päev

Setude kolmekuningapäeva kommetest

Kui esimesel jõulupühal algasid nn. „suurõ ilo" (jõulumängud) ja toimusid vahetpidamata järgnevailgi õhtuil, siis need pidupäevad lõpetati tormiliselt praasniku ja mitmesuguste ebausukommetega sisustatud kolmekuningapäeva või nagu setud seda ise nimetasid kreeka-katoliku jordani kombe järgi „viiristimise päivaga".

„Veeristimise" päeva eelõhtul tegi taluperenaine kõigile ustele ja akendele sõega või kriidiga risti, et vanakuri sisse ei pääseks ja toimuvaid „illasid" ära ei rikuks. Samuti tegi ta samal viisil risti kaevuraketele, et vesi oleks kogu aasta puhas, või kinnitas sinna samal otstarbel naelaga väikese puust risti (mõned viskasid sellise risti ka kaevu). Samal ajal käis peremees aidas ja heitis teise pulkadest kokkulöödud kaitseristi salve vanapagana ja puugi kahjustuste tõrjeks ja vältimiseks.

„Viiristimise" hommikul läks igast talust üks inimene, tavaliselt mõni noorem perekonnaliige, kirikusse, kaasas suur pudel, et hankida „ristivett", millel uskumuste kohaselt oli imettegev võim ja mis ei puudunud üheski setu tares.

Kui kirikuline „ristiveega" koju tuli, võttis perenaine pudeli ja kallas osa sellest toopi või kaussi, kust jõi kogu pere; õhtusel talitusel lisati „ristivett" ka loomade joogisse. Ka kaevu kallati preestri poolt õnnistatud vett, et vesi püsiks puhas ja et seda jätkuks kogu aastaks. Samuti, et ei läheks konad sinna kaevu, kuhu kallati pühitsetud vett. Ülejääk aga säilitati arstimine „kipotis" (pühakujude kapis) või „pühatse nurgas" riiulil. Tarvitati tervistavalt haiguste korral. Kevadel kasteti läbi laulatussõrmuse „ristiveega" külviseemet, et kindlustada saagirohket lõikust. Ka lehmadele anti sünnitamisel seda vett „rohuna" ning vasikale koos piimaga esimesel joomisel.

„Viiristimise" päeval viidi „hingeülendamiseks" külas elavaile vanakestele „vatska", mis ahjusuul selleks eriliselt oli küpsetatud. Iga vanakese jaoks küpsetati üks „vatsk", mis kaeti „päälisega" (kas koorega või kasteti lihtsalt suhkruvette). Viijaiks olid tavaliselt lapsed, vahel ka perenaised ise. Viija ütles alati, kes saatis ja mida saatja vanakesele soovis. Tavaliselt sooviti palju eluaastaid, sest sellise tegevusega loodeti vanade elupäevi pikendada; õnnelikud olid need, kes said rohkesti „viiristamise vatsku".

Sageli käidi ka „veeristimise" päeval suplemas (jordani vees), millist kommet kirjeldab juba Wiedemann („Aus dem inneren und äusseren Leben der Esten"). See komme oli setude keskel kestnud tagasihoidlikus ulatuses kuni meie lahkumiseni, võibolla kestab ka tänapäeval edasi. Ei hoolitud pakasest ega millestki, vaid kasteti ennast jääaugus vette kindlas usus, et suplemine pühitsetud vees „tõbede eest varjab ja head tervist annab".

Kolmekuninga päeva varahommikul köeti ahju, siis ei jää suvel heinad vihma kätte; et saaksid head õunad, raputati aias õunapuid. Õunapuu raputamine pidi toimuma enne päikesetõusu. Jäi see toiming hiljaks, langevad suvel õunad enne valmimist maha.

Kolmekuningapäeva ööl julgemad naised viisid õhtused pühkmed tänavküla lähedasele ristteele ja siis kuulatasid üksinduses ning öövaikuses pühkmeil seistes, milliseid hääli kostis. Lapsenutt tähendas varrusid, kolin „pohteid" (matuseid) ja kellahääl pulmi.

Üldiselt „viiristimisõdanguil" (s.o. jõulust kolmekuningapäevani) keegi tööd ei teinud. Noored ning vanad jätsid askeldamised päikse loojenedes. Vanemad inimesed istusid enamasti kodus ja jutlesid, kuna noored kogunesid kuhugi ruumikasse tallu. Tavaliselt oldi igal õhtul ise talus. Meelsamini mindi sinna, kus „vana rahvas" kodus ei olnud. Sellest siis ka nende õhtute nimetus „koduhoidmisõ õdangu".

Kolmekuningapäeval lõpetati jõulumängud ning saadeti „talsipüad küläst" ära laulu, praasniku, joomise ja sageli ka kaklemisega. Sellepärast olid ka mängitavad jõulumängud tegevusrohkemad, dünaamilisemad ja juba lähenevate äripäevade töid järeleaimavad.

Peamiselt mängiti nüüd nn. „pööraga" mänge, kus moodustati liikuv ring. Levinuim ja harrastatuim „viiristimisepäeva" mängudest oli „linakaminõ", milles toodi esile kõik tööd lina külvamisest, rõiva selgapanekuni; parajasti olid sel ajal kõigis taludes käsil linaharjamistööd ning peale kolmekuningapäeva algas Setumaal nn. „istjate aig" ketrusõhtudega.

„Linakakmisõ" mängu esitades sõõr laulis küsivalt: „kus tuud maad künneti" jne., kuna kaks seesolijat näitasid laulu viimasele värsile vastavalt, kuidas lina kasvab, õitseb, kuidas kakutakse, soetakse, viiakse vette jne., kuni jõuti selleni, kuidas lõngu kedratakse, riiet ja rõivast tehakse. Kui viimaks rõivas valmis oli, siis kõik mängijad panid käed puusa ja „kargasid" üheskoor või hüplesid kätest kinni hoides.

Õige levinud oli ka „ritka kaksaminõ", kus esinesid juba polka motiivid, ja „mõrsja koolõtaminõ". Viimases mängus seisis sõõris üks või kaks tüdrukut, rätt üle pea. Sõõr laulis: „koolõ õks kurva mõrsjani, koolõ, koolõ, koolnu-ks esä, koolnu viis velekeist, koolõ, koolõ jne". Igakordse „koolõ" järel vajus ringi sees olev mõrsja põrandale. Kui lauldi et „ülakene" on koolnud, kukub mõrsja „otsani maha" ja jääbki sinna. Siis hakati vastupidi laulma: „nõsõ rõõmu mõrsjani eloh ime, eloh esä" jne. Nüüd mõrsja hüppas iga värsi järel täiesti püsti.

Kui sellised mängud varasemail aastail täitsid kogu „viiristimise" päeva ja õhtute kava, siis viimasel, s.o. Eesti iseseisvuse lõpupoole esinesid need vaheldusena ja jäid üha harvemaks, kuna peaosa nõudis neist „ilopäivist" lõõtspill ja tants, ehki ka viimane oli veel vanaaegne ja setuline.

J. S-gi

Õllerong lasti õhku

Iiri vabariiklik armee (IRA) hõivas terve rongi kümne tuhande liitri õllega — ja laskis selle õhku.

Rong, mida rahvasuus kutsutakse „napsiekspressiks", hõivati Eires, mispeale vedurijuhti sunniti sõitma üle piiri Põhja-Iirimaale.

Hõivajad paigutasid õlletsisternide alla lõhkelaengud ja lasksid kogu rongi õhku. IRA teguviis on tekitanud iiri õllesõprade hulgas suurt nördimust . . .

EPL

Imant Rossi . . .

(Algus lk. 1)

mendi liige, ja veel teiste selle rahvusvahelise rahvaesinduse liikmetega. Siinkohal on huvipakkuv Imants Grossi käest kuuldud uudis, et rühm Euroopa Parlamendi liikmeid on hiljaaegu moodustanud komitee, mis tegeleb spetsiifiliselt Kesk-Euroopa ja Balti küsimustega.

Otto von Habsburg, koostöös mõnede teiste Euroopa Parlamendi liikmetega, on juba esitanud sellele kogule resolutsiooni mis mõistab hukka asjaolu,

et N. Liidu võimud on sundmobilisatsiooni korras saatmas baltlasi Afganistani oma okupatsioonivägede koosseisus.

New Yorgis toimusid Grossil nõupidamised BATUN-i juhatusega ja teiste tema tööst huvitatutega Siit siirdus ta pühadeks Torontosse, kust tuli enne Lääne-Euroopasse koju pöördumist New Yorki tagasi.

☆

BATUN'il on Grossi töö jätkamiseks hädasti vaja baltlaste ja nende sõprade majanduslikku toetust. Oleks väga teretulnud kui seda saadetakse aadressil: BATUN — Gross Project, 2789 Schurz Ave., Bronx, N.Y. 10465, USA.

Villu veste

HIRM

Ma kardan koeri.

Mitte ainult vasikasuurusi elukaid, vaid igas mõõdus ja väljaandes karvanässe. Ise hirmust lõdisev, paljakspõetud puudel võib mulle paari hädise klähvatusega tuule alla teha — minu hirm annab tema hirmule mitu silma ette. Kõige narrim on see, et koertel näib olevat ajusopis üks imeline antenn, mis eksimatult püüab kinni minu hirmuvõbinad. Teadagi muutuvad nad siis häbemata julgeks ja lõngakera suurused penihakatused kargavad mu säärde kinni ilma igasuguse kartuseta. Loll lugu.

Asja teeb hullemaks veel see, et tänapäeva ühiskonnas on koerte pidamine kujunenud ilmselt suurmoeks — inimkonna iive langeb, penide hulk aga kasvab hämmastava nobedusega. Säärases koeri soosivas ühiskonnas pean mina siis oma jõleda hirmuga elama ja olema. Toda hirmu ei saa ka salata ja kõik mu sõbrad ning tuttavad on sellest teadlikud. Kui siis mõnel istumisel kõik mitte kohalviibivad tuttavad ja mittetuttavad on põhjalikult läbi võetud, siis hakkavad vaimukad sellid mind aasima. Mõned soovitavad mul plekkpükse kanda, mõned kingivad mulle sünnipäevaks kahtlaselt lõhnavaid salve ja vedelikke põhjendusega, et kui sääskede vastu taolised mõginad on olemas, miks siis mitte koerte peletamiseks. Hiigla teravmeelseid tegelasi on maailmas, eriti kui sõber on hädas. Ja samas puudub neil napakavõitu naljameestel igasugune ettekujutus mu mure suurusest ja sügavusest — nagu seegi näide möödunud suvest.

Ilus, värske suvehommik. Nii nagu tuhanded teised fanaatikud sõrgin heas tujus puudega palistatud tänaval, kopsud puhast õhku täis. Tunnen lausa konkreetselt, kuidas iga sammuga talje ümbermõõt väheneb ning püksid nagu muutuksid avaramaks.

Järsku märkan: kaugel ees töllerdab üks keskmise suurusega neljajalgne. Ikka puust puuni nuuskides nagu neil kombeks. Tunnen, kuidas süda hakkab peksma ja vererõhk võtab jõudsalt juurde. Mõtlen: on vahest kindlam minna tänava teisele poolele, et karvast vältida. Sirutangi üle tee ja hoian ennast puude varju, ehk läheb niisama mööda. Aga ega see närakas loll pole. Patseerib kah üle tänava ja jätkab oma nuuskimist.

Süda peksab päris kuuldavalt. Tagasi pöörata ei saa; elukas on mind juba märganud ja varajasematest kogemustest tean, et koertega pole mõtet võidu jooksta. Kiskja on loomulikult oma antenni kaudu saanud sõnumi, et siin võib ühe selliga nalja teha ja litsub tuhat-nelja minu poole, kõrvad pea ligi ja silmades mõrvari pilk.

Sageli, suures hädas, avastab inimene eneses seniteadmata jõutagavarad, et paneb kohe imestama. Nõnda juhtus ka minuga. Olin nimelt oma sõrkimisega jõudnud krundini, mida piiras paari meetri kõrgune plank. Tavaliselt ei saa ma mõneastmelisest trepistki hingeldamata üles, aga järsku leidsin ennast tollel plangul, väljaspool hädaohtu. Koer lõrises metsikult ja tegi igasuguseid muid jõledaid häälitsusi, ent kallale ta mulle ei pääsenud. Tulin endale hiigla võimas ette. Haugatasin ise mõned korrad ja sõlmasin peni kõigis keeltes, mis meelde tulid, kuni istmik hakkas avaldama helluse tundemärke ja peas kõmisema küsimus: mis nüüd edasi saab? Koeral polnud nähtavasti mingit plaani lahkumiseks ja kaua sa, hing, ikka plangul kükitad. Midagi pidi ette võtma.

Olukord lahenes aga iseenesest. Suure lärmi peale oli pererahvas üles ärganud ja maja uksele ilmus öösärgis vanemapoolne meesterahvas jahipüss käes. Ajasin hirmuga käed üles ja kukkusin planku ääristavasse lillepeenrasse. Suure tegemisega sain vanamehele asja selgeks teha. Lugu lõppes sellega, et maksin krundiomanikule küllaltki kõrge kahjutasu ja kutsusin telefoniga naise välja, kes mind autoga koju viis.

Käin ikka hommikuti sõrkimas, pesapallikaigas käes ja jalgade ümber paksud sääresidemed nagu vanasti vabariigi soldatitel. Koeri kardan ikka kui tuld.

FURS by FINN

JAANUARIKUU VÄLJAMÜÜK

Tähistades oma 25. jaanuarikuu väljamüüki on suurem osa meie imekauneist kasukaist ja muist karusnahkesemeist väljamüügil kuni

50% HINNAALANDUSEGA

Ainult sel nädalal.

Ärge viivitage! Valik läheb vähemaks ja hinnad tõusevad kiiresti.

FURS by FINN

Master Furriers since 1960

191 Eglinton Avenue East 488-1701
Avatud 6-ni, neljap. 7-ni, laup. 3-ni

„VABA EESTLANE" on valvel eestlaskonna üldhuvide eest!